

İBRANAME: İŞ KAZASI HALİNDE MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT BOYUTUYLA
RELEASE: IN THE DIMENSION OF MATERIAL AND MORAL COMPENSATION IN CASE OF
WORK ACCIDENTAtanur KARA AHMETOĞLU* **Makale Bilgisi**Gönderi : 26/11/2024
Kabul : 05/11/2025**Anahtar Kelimeler***İş Kazası,
Zarar,
Maddi Zarar,
Manevi Zarar,
İbra.***Article Info**Received : 26/11/2024
Accepted : 05/11/2025**Keywords***Work Accident,
Damage,
Material Damage,
Moral Damage,
Discharge.***Özet**

İş kazasına uğrayan sigortalı hem maddi hem de manevi açıdan zarar görmektedir. Zira iş kazası nedeniyle sigortalının beden bütünlüğü bozulabilmektedir. İş kazası nedeniyle yaralanan veya ağır bedensel zarar gören sigortalı çalışma gücünü kaybedebilmektedir. Ayrıca sigortalı eski sağlığına kavuşabilmesi için tedavi harcamaları yapabilmektedir. Bunun yanında iş kazası geçiren sigortalının kazanç kaybı olmakla birlikte ekonomik geleceğinin sarsılması da mümkündür. Bu şekilde iş kazası geçiren sigortalı çeşitli maddi zararlar içine girebilmektedir. Ayrıca iş kazası geçiren sigortalının manevi açıdan zarar görmesi de mümkündür. Nitekim sigortalı yaşadığı olayın etkisiyle büyük acı, keder ve ıstırap içine girebilmektedir. İş kazası sonucu sigortalının ağır bedensel zarar görmesi halinde ise ortaya çıkan zararın boyutu artmaktadır. Bu şekilde iş kazası geçiren sigortalının çeşitli maddi ve manevi zararları olmaktadır. Sigortalı açacağı maddi ve manevi tazminat davaları ile ortaya çıkan zararlarını tazmin edebilmektedir. Ancak sigortalının maddi ve manevi tazminat davası açmak yerine işveren ile anlaşması mümkündür. Bunun için işçi ile işverenin ibraname düzenlemesi gerekmektedir.

Abstract

The insured who suffers a work accident suffers both material and moral damage. Because the physical integrity of the insured may be damaged due to a work accident. The insured person who is injured or suffers serious physical damage due to a work accident may lose her ability to work. In addition, the insured can spend treatment expenses to regain their former health. In addition, it is possible that the insured person's economic future may be damaged if she has a work accident, as well as losing her earnings. In this way, the insured who has a work accident may suffer various financial losses. It is also possible for the insured to suffer moral damage after a work accident. As a matter of fact, the insured may experience great pain, grief and suffering due to the impact of the event she experienced. If the insured suffers serious bodily harm as a result of a work accident, the size of the damage increases. In this way, the insured who has a work accident suffers various material and moral damages. The insured can compensate for the losses incurred by filing a lawsuit for material and moral damages. However, it is possible for the insured to reach an agreement with the employer instead of filing a lawsuit for material and moral damages. For this, the employee and the employer must issue a release letter.

10.21492/inuhfd.1591475

EXTENDED SUMMARY

In general, work accidents are events that lead to bad consequences. Work accidents often lead to deaths and injuries. For this reason, the insured who suffers a work accident suffers material and moral damage. Because the physical integrity of the insured may be damaged due to a work accident. The insured person who is injured or suffers serious physical damage due to a work accident may lose her ability to work. In addition, the insured can spend treatment expenses to regain their former health. In addition, it is possible that the insured person's economic future may be damaged if she has a work accident, as well as losing her earnings. In this way, the insured who has a work accident may suffer various financial losses. It is also possible for the insured to suffer moral damage after a work accident. As a matter of fact, the insured may experience great pain, grief and suffering due to the impact of the event she experienced. If the insured suffers serious bodily harm as a result of a work accident, the size of the damage increases. In this way, the insured who has a work accident suffers various material and moral damages. The insured can compensate for the losses incurred by filing a lawsuit for material and moral damages. However, it is possible for the insured to reach an agreement with the employer instead of filing a lawsuit for material and moral damages. For this, the employee and the employer must issue a release letter. However, in order to terminate material and moral compensation receivables, the release must be a valid release.

In this study, an answer was sought to the question of whether damages arising from a work accident can be compensated through discharge. The insured who has a work accident may suffer material and moral damages. In this study, it was investigated whether the insured who had a work accident could compensate for her material and moral damages through acquittal. Thus, it is aimed to provide information about the conditions under which the material and material damages of the insured who has a work accident will be subject to discharge. For this purpose, a method was followed in this study.

Firstly, what should be understood from the concept of work accident is discussed. The insured suffers physical damage due to a work accident. Due to a work accident, the insured may be injured, their organs may be damaged, severed or dismembered. For this reason, the insured may suffer material and moral damage due to a work accident. The insured who has a work accident suffers material damage in various aspects, as well as moral damage.

Secondly, the issue of what is included in the scope of material and moral compensation is emphasized. Due to work accidents, the insured can make various claims within the scope of financial compensation. These are: treatment expenses, loss of earnings, losses arising from the decrease or loss of working power, and damages arising from the deterioration of the economic future.

In this direction, the insured who has a work accident incurs treatment expenses to recover. In addition, the insured also experiences a loss of income due to a work accident. However, the insured person, whose ability to work is reduced or completely eliminated due to a work accident, suffers losses for this reason. Again, the economic future of the insured may be damaged due to a work accident.

Finally, acquittal is discussed in terms of compensation for damages caused by work accidents. It is possible for material and moral damages resulting from a work accident to be subject to a release. However, for this to happen, certain conditions must be met. In this context, the release must meet the validity conditions. The validity conditions of the release are regulated in the Turkish Code of Obligations No. 6098. The provisions of the Turkish Code of Obligations No. 6098 also apply to the release letters issued between the employee and the employer. There is no regulation regarding the release letter in the Labor Law No. 4857.

As a result, the release must meet the validity conditions. The fact that the parties describe a document that does not meet these conditions as a release does not make the release valid. Therefore, it is possible to claim material and moral damages resulting from a work accident with a valid discharge letter. Otherwise, it is not possible for material and moral damages occurring after a work accident to be subject to a release.

I. GİRİŞ

İş kazası neticesinde yaralanan, uzuvları zarar gören, hatta engelli hale gelen işçi, çalışmamakta bazı durumlarda da başkasının bakımına muhtaç hale gelebilmektedir. İşçi çalışmadığı için ekonomik açıdan zarar görmekte birlikte, tedavi ve bakım giderleri dolayısıyla da ekonomik zorluklar içine girmektedir.

İş kazasına uğrayan işçinin ekonomik geleceği sarsılmakta ve kazanç kaybı da yaşamaktadır. Ayrıca iş kazasına uğrayan işçi bu türde maddi zararlar içine girmekle birlikte manen de zarar görebilmektedir. Zira iş kazasına uğrayan işçi, yaşadığı olayın ve uğradığı bedensel zararın etkisiyle acı, üzüntü ve elem içine girebilmektedir. Bu nedenle kişinin ruh bütünlüğü zarar görmekte, kişilik değerlerinde bir tahribat oluşabilmektedir. Böylelikle iş kazasına uğrayan işçinin çeşitli maddi ve manevi zararları oluşabilmektedir.

Uygulamada sıklıkla karşılaşılan durumlardan biri de iş kazası sonrası işçinin ortaya çıkan maddi ve manevi zararlarının ibranameye konu olup olamayacağı meselesidir. İşçi ile işveren aralarında ibra sözleşmesi düzenleyebilmektedir. Ancak bunun için belli şartların gerçekleşmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada iş kazası sonrası maddi ve manevi tazminat alacaklarının ibranameye konu olup olamayacağı, olarsa hangi şartlar altında ibranameye konu olabileceği meselesi üzerinde durulacaktır. Böylece iş kazası sonrasında ibraname düzenlenir mi düzenlenmez mi, düzenlenecekse ne şekilde düzenlenir şeklinde kafalarda oluşan soru işaretlerinin giderilmesi ve bu sorulara yanıt bulmak amaçlanmıştır.

II. GENEL OLARAK

Sözleşme özgürlüğü çerçevesinde sözleşme kurduktan sonra tarafların mutlak surette sözleşmeyi devam ettirme mecburiyeti bulunmamaktadır. Bu genel ilke iş sözleşmeleri açısından da geçerlidir. İşçi ve işveren iş ilişkisi kapsamında sözleşme özgürlüğüne sahiptir. Tarafların aralarında akdettikleri iş sözleşmesini çeşitli nedenlere bağlı olarak sona erdirmesi mümkündür. Ancak, iş sözleşmesinin sona ermesi beraberinde bazı sıkıntılar ve mağduriyetler de getirebilmektedir. Bu nedenle iş sözleşmesinin sona erme sürecinde işverenin çeşitli yükümlülükleri söz konusu olmakla birlikte, buna bağlı olarak işçinin de bazı

hakları ortaya çıkmaktadır. İş sözleşmesinin sona erme sürecinde işçinin çeşitli kazanımlar elde etmesini ve işçinin haklarının korunmasını sağlayan iş sözleşmesini sona erdiren nedenlerden biri de ibradır.¹

Türk-İsviçre Hukukunda ibra, aynı doğrultuda düzenlenen bir müessesedir. Esasen Türk Hukukunda ibra, borcu sona erdirebilen bir neden olarak düzenlenmiştir ve bunun temelinde İsviçre Hukukunun benimsediği anlayış yatmaktadır.² Zira birçok hukuki müessesede olduğu gibi ibra konusunda da Türk Hukuku İsviçre Hukukunu merkeze almış ve İsviçre Hukukunda yapılan düzenlemeleri benimsemiştir.³

Bu anlayış doğrultusunda Türk Hukukunda da ibraya yer verilmiştir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda ibra, borcu sona erdiren nedenlerden biri olarak düzenlenmiştir. Ayrıca şu hususu da belirtmek gerekir ki, İsviçre Hukukunun etkisiyle Türk Öğretisinde ibranın yasal olarak düzenlenmesi gerektiği anlayışı ağırlık kazanmış ve bu anlayış kanunlaşma sürecine de etki etmiştir.⁴

Anlaşılabileceği üzere ilk etapta Türk Hukukunda ibranın yasal bir düzenlemesi bulunmamaktaydı. Ancak bu durum Türk Hukukunda tamamen ibranın reddedildiği anlamına gelmemektedir. Zira TBKhenüz yürürlüğe girmeden önce ibra yasal olarak düzenlenmemiş olsa da yargısal içtihatlarda kabul gören hukuki bir müessese olmuştur. Ayrıca Türk Hukukuna kaynaklık eden İsviçre Hukukunun kabul ettiği ilke ve esaslar da ibraya ilişkin uyumsuzlukların çözümünde kilit bir rol oynamıştır.⁵

III. İBRANAME KAVRAMI

Türk-İsviçre Hukukunda genel olarak ibra, aklanma, temize çıkma, borçtan kurtulma, borcun sona erdiren bir neden olarak görülmektedir.⁶ İsviçre Hukuku dışında Kıta Avrupası Hukuk sistemini benimseyen Almanya, Fransa⁷ gibi ülkelerde de ibraya değer atfedildiği ve ibranamenin düzenlendiği görülmektedir.⁸

Türk Hukukunda ibra büyük öneme sahip ve doğru anlaşılması gereken bir müessesedir.⁹ Türk Hukukunda ibranın düzenlenmesine ilişkin İsviçre Hukuku esas alınmakla birlikte, ibraya ilişkin öğretide üzerinde mutabakat sağlanan tek bir tanım olduğunu söylemek zordur.¹⁰ İbranın tanımına ilişkin öğretide çeşitli görüşlerin olduğunu söylemek mümkündür. Öğretide bir görüşe göre ibra, borcu sona erdiren özel bir sebep olup, alacağı ortadan kaldıran bir müessesedir.¹¹ Öğretide bir başka görüşe göre ibra, borçlunun borcunu ifa etmeksizin borçtan kurtarılması amacıyla alacaklı ile borçlu arasında akdedilen bir sözleşmedir. Böylelikle alacaklı alacağından vazgeçmektedir ve ortada borç kalmamaktadır.¹² Öğretide diğer görüşe göre bir sözleşmeye istinaden alacaklı tarafın alacak hakkından vazgeçtiğini beyan etmesi ve borçlunun borcundan kurtulması ibra şeklinde ifade edilmektedir.¹³ Yargıtay, varlığı şüpheli ya da tartışmalı olmayan borçları sona erdiren anlaşmayı ibraname olarak kabul etmiştir.¹⁴

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 132. maddesinde¹⁵ ibraya ilişkin genel bir düzenleme getirilmiştir. TBK'nin 420. maddesinde ise ibra İş hukuku boyutuyla ele alınmıştır. İbraya ilişkin olarak 4857 sayılı İş Kanunu'nda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle Türk Borçlar Kanunu'nun ilgili hükmü İş hukuku açısından uygulanma imkanını haiz olmaktadır.¹⁶

4857 sayılı İş Kanunu, 854 sayılı Deniz İş Kanunu, 5953 sayılı Basın İş Kanunu iş hukuku açısından özel kanun niteliğini haiz kaynak teşkil eden kanunlardır. Lakin Türk Borçlar Kanunu ise, iş hukukuna genel kanun olarak kaynaklık eden bir kanuni düzenlemedir. Türk Hukuk sisteminde özel olarak ayrı bir İş Kanunu yürürlüğe girmeden önce Borçlar Kanunu bireysel iş ilişkileri açısından uygulama alanı bulmaktaydı. Ayrı bir İş Kanunu yürürlüğe girdikten sonra da Borçlar Kanunu, İş Kanunu hükümlerine tabi işçiler bakımından genel kanun hüviyetini kazanmıştır.¹⁷ Dolayısıyla Türk Borçlar Kanunu ile İş Kanunu arasında genel kanun-özel kanun ilişkisi bulunmaktadır ve bu sebeple ibra açısından Türk Borçlar Kanunu'nun 132. ve 420. maddesine gidilmektedir. Bu çerçevede gerekli şartların varlığı halinde işçilik alacakları açısından da ibra gündeme gelmektedir.¹⁸

¹ KORKMAZ, Fahrettin/ALP, Nihat Seyhun: Bireysel İş Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s.251.

² GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Türk İsviçre Borçlar Hukukunda İbra Sözleşmesi, Vedat Yayıncılık, İstanbul 2015, s.12-13.

³ OGUZMAN, Kemal/ÖZ, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016, s. 593.

⁴ GÜMÜŞ, s.7.

⁵ ÖZCAN, Durmuş/OCAK, Uğur: Öğreti ve Uygulamada İbra Sözleşmesi (İbraname), 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s.1.

⁶ NARTER, Sami: Çalışanlar İçin Tazminatlar, (Çalışanlar İçin Tazminatlar), 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s.821.

⁷ Türk Hukukunda ibranın düzenlenişi açısından İsviçre Hukuku esas alındığı için Alman Hukukunda ve Fransa Hukukunda ibranın nasıl düzenlendiği konusunda ayrıntılı açıklamalar yapılmamıştır. Kanaatimizce karşılaştırmalı hukukta ibrayı ele alan bir çalışmada karşılaştırmalı olarak bu ülkelerde ibranın nasıl düzenlendiği konusunun incelenmesi daha isabetli olacaktır. Bu çalışmada Türk Hukuku esas alındığı için Türk-İsviçre Hukukunda ibraya ilişkin yapılan düzenlemelerin incelenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

⁸ ÖZCAN/OCAK, s.1.

⁹ Yargıtay 22.HD, 20.06.2019, E.2016/15587, K.2019/13557, https://www.alomaliye.com/2024/01/22/ibranamenin-gecerlik-kosullari/?srsltid=AfmBOorMntSPi0u1WnoTiVTwKqqpGA4RSIVF8k_kpH7sCOf6gKd4KNJ (Erişim: 17.05.2024).

¹⁰ Yargıtay 21.HD, 13.11.2012, E.2012/17965, K.2012/19821, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim: 19.03.2024).

¹¹ SÜZEK, Sarper: İş Hukuku, 24. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2024, s.811.

¹² OGUZMAN/ÖZ, s.542.

¹³ MOLLAMAHMUTOĞLU, Hamdi/ASTARLI, Muhittin/BAYSAL, Ulaş: İş Hukuku, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2014, s.1188.

¹⁴ Yargıtay 9.HD, 29.06.2022, E.2022/7746, K.2022/8994, <https://kazanci.com.tr/gunluk/9hd-2022-7746.htm> (Erişim: 09.06.2024).

¹⁵ 6098 sayılı TBK 132. maddesi, "Borcu doğuran işlem kanunen veya taraflarca belli bir şekilde bağlı tutulmuş olsa bile borç, tarafların şekle bağlı olmaksızın yapacakları ibra sözleşmesiyle tamamen yada kısmen ortadan kaldırılabılır." şeklinde ibra sözleşmesini genel hatlarıyla tanımlanmıştır.

¹⁶ MOLLAMAHMUTOĞLU/ASTARLI/BAYSAL, s. 1189.

¹⁷ YÜREKLİ Sabahattin: Türk Borçlar Kanununa Göre Hizmet Sözleşmesinin Sona Ermesi, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 68.

¹⁸ Yargıtay 22.HD, 06.12.2018, E.2017/18379, K.2018/26445, <https://kazanci.com.tr/gunluk/22hd-2017-18379.htm> (Erişim: 22.12.2024).

İbra, taraflar arasındaki borçları sona erdiren bir sözleşmedir.¹⁹ İşçi ile işveren arasında düzenlenen ibranamelerin geçerliliğine ilişkin olarak Türk Borçlar Kanunu'nun 420. maddesi²⁰ uygulanmaktadır. Bu açıdan ibraname, işverenin bir veya birden çok borcunu ortadan kaldıran sözleşme olması münasebetiyle kesin ve açık bir şekilde düzenlenmesi gereken belgelerdir. Ayrıca ibra sözleşmesinin yazılı bir şekilde yapılması ve iş sözleşmesinin sona erme tarihinden itibaren en az bir ay sonra düzenlenmiş olması gerekmektedir. Ayrıca ibra konusu alacağın miktarının ve tutarının açıkça yazılmış olması gereklidir. Hak tutarına denk düşen ödeme de noksansız ve banka aracılığı ile yapılmalıdır. Bu şartları taşımayan ibranameler kesin hükümsüzdür.²¹ Ayrıca TBK m. 420, TBK m. 132 ile birlikte ele alındığında ibranamenin gerçekleşmesi için bir sözleşmenin olması gerektiği koşulu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle sözleşmelere ilişkin bütün kurallar ibranamelere de uygulanma alanı bulmaktadır.²²

Ayrıca TBK'nin 420. maddesi ile işçinin ceza koşulu ve ibraya karşı korunması hedeflenmiştir. Bu kapsamda hizmet sözleşmesine sadece işçi aleyhine konulacak cezai koşul geçersizdir. Buna mukabil hizmet sözleşmesine işçi lehine ceza koşulu konulması mümkün bulunmaktadır.²³ 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun sözleşmelere ilişkin getirdiği genel hükümleri ve TBK'nin 420. maddesini birlikte ele aldığımızda, ibrananın da niteliği itibarıyla bir sözleşme olması nedeniyle öncelikle irade sakatlığı halleri olmak üzere sözleşmelere ilişkin Türk Borçlar Kanunu'nun getirdiği tüm kurallar ibraname için de uygulanma imkanını haizdir.²⁴ Hizmet sözleşmesinde ibranamenin geçerlilik şartlarının düzenlendiği TBK'nin 420. maddesi ekseriyetle Yargıtay kararlarında belirlenen esaslar çerçevesinde kanunlaştırılmıştır. Lakin farklılık gösteren bazı noktalar da olmuştur.²⁵ Türk Borçlar Kanunu yürürlüğe girdikten sonra ibra sözleşmelerinin geçerliliği için, işçinin işverenden olan alacağına ilişkin ibra sözleşmesinin yazılı yapılması, ibra tarihi itibarıyla sözleşmenin sona ermesinden itibaren bir aylık sürenin geçmiş olması, ibra konusu alacağın miktarının ve türünün açıkça belirtilmesi, ödemenin hak tutarına denk düşen kısmının noksansız ve banka aracılığıyla yapılmış olması koşullarının tamamının birlikte bulunması aranmıştır. Bu unsurları taşımayan ibra sözleşmeleri kesin olarak hükümsüzdür.²⁶

Bu perspektiften konuyu ele alıp TBK m. 420 kapsamında konuyu incelediğimizde, işçi ile işveren arasında düzenlenen ibranamelerin geçerliliği açısından birtakım özel şartların hasıl olması gerekmektedir.²⁷ Ayrıca işçinin iş sözleşmesi devam ederken ya da iş sözleşmesinin sona ermesinden itibaren bir ay içinde yapmış olduğu anlaşmalarının da geçersiz olduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır.²⁸

Yargıtay vermiş olduğu bir kararda, işçi ve işveren arasında yapılmış olan ibra sözleşmesi ile feshin geçerli nedene dayanmayacağı ve işçinin işe iade davası açmayacağı yönündeki anlaşmanın geçersiz olacağını karara bağlamıştır.²⁹ Zira TBK'nin 420. maddede³⁰ ibranamenin düzenlenme tarihi bakımından özel bir düzenleme getirilmiştir.³¹ Bu çerçevede ibra sözleşmesinin yazılı bir şekilde yapılması ve ibra sözleşmesinin iş sözleşmesinin sona erme tarihinden itibaren en az bir ay geçtikten sonra yapılması gerektiği esasa bağlanmıştır.³²

TBK m. 420 hükmünde ibranamede şekle ilişkin de bir düzenleme getirilmiştir. TBK m. 420'de ibranamenin geçerli kabul edilebilmesi için bu sözleşmenin yazılı yapılması şartı aranmıştır.³³ Öğretide TBK'nin 420. madde için öngörülen şeklin geçerlilik şartı olduğu kabul edilmektedir.³⁴

6098 sayılı kanun hükmünde ibranamelerin geçerli olarak kabul edilmesi için aradığı bir diğer şart da, ödemenin hak tutarınca noksansız ve banka aracılığı ile yapılması koşuludur. Kanuna göre öncelikli olarak ibra konusu alacak tam olarak ödenmelidir. Bu unsurları taşımayan ibranameler TBK 420/2 uyarınca kesin hükümsüzdür.³⁵

¹⁹ Yargıtay 21.HD, 16.04.2012, E.2012/7893, K.2012/6332, <https://www.yargitay.gov.tr/>(Erişim: 17.11.2022).

²⁰ 6098 sayılı TBK'nin 420. maddesi, "İşçinin iş verenden alacağına ilişkin ibra sözleşmesinin yazılı olması, ibra tarihi itibarıyla sözleşmenin sona ermesinden başlayarak en az bir aylık sürenin geçmiş bulunması, ibra konusu alacağın türünün ve miktarının açıkça belirtilmesi, ödemenin hak tutarına nazaran noksansız ve banka aracılığı ile yapılması şarttır. Bu unsurları taşımayan ibra sözleşmeleri veya ibranameler kesin olarak hükümsüzdür." şeklinde ibra sözleşmesi iş hukuku açısından düzenlenmiştir.

²¹ KORKMAZ/ALP, s. 251.

²² KORKUSUZ Mustafa Halit: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda Düzenlenen Hizmet Sözleşmesinin Sona Ermesinin Sonuçları ve 4857 sayılı İş Kanununa Tabi İşçilere Etkisi, 3.Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 112.

²³ KARAKAŞ, İsa: Sgk Meslek Hastalığı Uygulamaları ve Meslek Hastalığı Davaları, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2011, s. 29-30.

²⁴ SÜZEK, s. 812.

²⁵ KORKUSUZ, s. 116.

²⁶ SÜMER, Haluk Hadi: İş Hukuku, 27. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s.131.

²⁷ Yargıtay 22.HD, 20.06.2019, E.2016/15587, K.2019/13557, https://www.alomaliye.com/2024/01/22/ibranamenin-gecerlik-kosullari/?srsltid=AfmBOorMntSPi0u1WnoTiVTwKqqpGA4RSIVF8k_kpH7sCOfgKd4KNJ (Erişim: 17.05.2024).

²⁸ MOLLAMAHMUTOĞLU/ASTARLI/BAYSAL, s. 1990-1991.

²⁹ Yargıtay 9.HD., 24.12.2004, E.2004/16670, K.2004/29135, www.kazanci.com(Erişim: 21.11.2024).

³⁰ 6098 sayılı TBK'nin 420. maddesinde "İşçinin iş verenden alacağına ilişkin ibra sözleşmesinin.....ibra tarihi itibarıyla sözleşmenin sona ermesinden başlayarak en az bir aylık sürenin geçmiş bulunması..... şarttır." şeklinde düzenleme bulunmaktadır.

³¹ MOLLAMAHMUTOĞLU/ASTARLI/BAYSAL, s. 1190.

³² KORKMAZ/ALP, s. 251.

³³ 4857 sayılı İş Kanunu'nun 8. maddesinde "Süresi bir yıl ve daha fazla olan iş sözleşmelerinin yazılı yapılması zorunludur" hükmü bulunmaktadır. Aynı husus daha önce yürürlükte olan iş kanunlarımızda da bulunmaktaydı.

³⁴ Bkz SÜZEK, s.811-812; ÇELİK, Nuri/CANIKLIOĞLU, Nurşen/CANBOLAT, Tankut/ÖZKARACA, Erciment: İş Hukuku Dersleri, 36. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2023, s. 488, MOLLAMAHMUTOĞLU/ ASTARLI/BAYSAL, s. 1193; ÇİL, Şahin: Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Ve Yargıtay İlke Kararlarına Göre İş Hukukunda İbra, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s. 39.

³⁵ MOLLAMAHMUTOĞLU/ASTARLI/BAYSAL, s. 1195: Bu bağlamda işçinin kıdem ve ihbar tazminatı tam olarak hesaplanıp işçiye ödenmemişse işçinin bu alacaklar yönünden işvereni ibra etmesi söz konusu olmayacaktır.

Kanun ile düzenlenen işverenin ibraya ilişkin yapacağı ödemeleri, banka aracılığıyla yapılması koşulu ispat açısından oldukça kolaylık sağlamaktadır.³⁶ Bu şekilde işçinin alacaklarının tam ve noksansız olarak bankaya yatırılmaması durumunda ibraname geçerli olmayacaktır.³⁷ TBK m. 420/2 uyarınca kısmi ödemeyi içeren ibranameler makbuz³⁸ hükmündedir. Yargıtay'ın miktar içeren ibranamelere ilişkin içtihadı³⁹, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun söz konusu hükmü ile paralellik göstermektedir. Ancak kısmi ödemeyi içeren makbuz niteliğinde olan ibranamelerin banka aracılığı ile ödenmesi koşulu uygulamada tam manasıyla karşılık bulamamaktadır. Zira kısmi ödemede bulunan işveren bunu ispat vasıtaları ile kesin olarak ispatlaması durumunda banka aracılığıyla ödemede bulunmamış olsa dahi, bu ödeme borcun tamamından mahsup edilmektedir. Makbuz niteliğindeki ibranamede miktar borcun tamamından mahsup edilmektedir.⁴⁰

Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan ibra sözleşmesine ilişkin hükümler, destekten yoksun kalan kişiler ile işçinin diğer yakınları bakımından da uygulanmaktadır. TBK m. 420/4 uyarınca hizmet sözleşmesinden doğan bütün tazminat alacakları bakımından da uygulanmaktadır.⁴¹

Söz konusu açıklamalar çerçevesinde İbra, borçlu ile alacaklı arasında akdedilen bir sözleşme ile mevcut bir borcu nihayete erdiren bir müessesedir.⁴² O halde ibra, bir sözleşme kanalıyla yapılmaktadır. Zira ibra için ibra sözleşmesi, ibraname gibi kavramlar da kullanılmaktadır. İbra sözleşmesinin bir tarafında alacaklı olmakla birlikte diğer tarafında borçlu bulunmaktadır. İbra sözleşmesi ile alacaklı hukukten doğmuş bulunan bir alacağını karşı taraftan almış bulunduğunu veya borcun tamamının ya da bir kısmının kendisine ödendiğini veyahut fiili bir ödeme olmasa da bu ödemenin kendisine yapılması sayılacağını kabul etmektedir.⁴³ Yargıtay, ibraya konu alacağın tamamının veya bir kısmının ifa edilmemesine karşın, yapılan anlaşma ile borcun sona ermesine imkan veren borcu sona erdiren özel nedenin ibra olduğunu kabul etmiştir.⁴⁴

Maddi ve manevi tazminat taleplerinde olduğu gibi destekten yoksun kalma tazminatına ilişkin talepler de ibranameye konu olabilmektedir. Ancak bu tazminat taleplerini ihtiva eden ibranameye değer atfedilebilmesi için ibranamenin geçerlilik şartlarını taşıması gerekmektedir.⁴⁵

IV. İBRANAMENİN KAPSAMI VE NİTELENDİRİLMESİ

İbra ile temelde bir taraf alacak hakkından vazgeçmekte, diğer taraf da borcundan kurtulmaktadır. İbra sözleşmesi borcu sona erdiren nedenlerden biridir. Ancak ibra, geniş anlamda borcu sona erdiren nedenlerden biri olmayıp, dar anlamda borcu sona erdiren nedenlerden biridir. Zira geniş anlamda borç ilişkisinin içeriği ve münferit borçların tamamı ikale sözleşmesinin kapsamına girmemektedir.⁴⁶ Böyle bir durumda ise ikale sözleşmesi söz konusu olmaktadır.⁴⁷

İkale sözleşmesinde ihtilaf yaşanan çeşitli konularda kıyasen ibra sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanması yoluna gidilmektedir.⁴⁸ Ancak bu uygulama ikale sözleşmesi ile ibra sözleşmesinin aynı sözleşme olduğu sonucunu çıkartmaz. İbra sözleşmesi ikale sözleşmesinden farklı bir sözleşmedir. İbra sözleşmesi ile tarafların sadece aralarında mevcut olan münferit borçları sona erdirmesi mümkündür. İkale sözleşmesi söz konusu olduğunda ise taraflar arasındaki sözleşme tamamen sona ermektedir. O halde ikale sözleşmesinin kapsamı ibra sözleşmesine göre daha geniştir. İkale sözleşmesinin ibra sözleşmesini de kapsayan daha geniş bir sözleşme olduğunu söylemek mümkündür.⁴⁹ Yargıtay, genel olarak ibrayı bir borcu veya bir hakkı sona erdiren bir hukuki işlem veyahut bir belge olarak görmüştür. Buna göre ibradan söz edebilmek için alacaklının alacak hakkından vazgeçmesi buna mukabil olarak borçlunun borcundan

³⁶ KURT, Resul/KOÇ, Muzaffer: İş Sözleşmelerinin Sona Ermesi, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 139-140: Türk Borçlar Kanunu'nun getirmiş olduğu bu sınırlamalar işverenin işçiye yapacağı ödemeleri kapsamaktadır. Buna mukabil olarak işçinin işverene yapacağı cezai şart, ihbar tazminatı ya da işçinin işverene vermiş olduğu zararlar nedeniyle yapacağı ödemeler açısından kanun herhangi bir sınırlama getirmemiştir. Taraflar herhangi bir sınırlamaya uğramadan işçinin borçlarını sona erdirebileceklerdir.

³⁷ KORKUSUZ, s. 124-125.

³⁸ Yargıtay 9.HD., 29.06.2022, E.2022/7746, K.2022/8994, <https://kazanci.com.tr/gunluk/9hd-2022-7746.htm> (Erişim: 09.06.2024): Yargıtay içerdiği miktarla sınırlı olmak üzere işçilik alacaklarını konu alan ibranamelerin makbuz hükmünde olduğunu kabul etmektedir.

³⁹ Yargıtay 22.HD., 06.12.2018, E.2017/18379, K.2018/26445, <https://kazanci.com.tr/gunluk/22hd-2017-18379.htm> (Erişim: 22.12.2024).

⁴⁰ MOLLAMAHMUTOĞLU/ASTARLI/BAYSAL, s. 1196.

⁴¹ KORKMAZ/ALP, s. 252.

⁴² AKYİĞİT, Ercan: İş Hukuku, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024, s.348.

⁴³ ÖZCAN, s.891-893. İbranın iki taraflı hukuki işlem olma özelliği İş hukuku uygulamasına da tezahür eden bir durumdur. Bu mahiyeti dolayısıyla borçlu konumunda olan iş veren ibranameyi kabul etmedikçe veya iş kazası olması durumunda da iş kazası olayının meydana gelmesinde kanunen sorumlu olan şahıs kabul etmedikçe bu belge geçerli bir ibraname olarak kabul edilmemektedir.

⁴⁴ Yargıtay 4.HD., 14.12.1970, E.1970/11130, K.1970/9235, www.kazanci.com(Erişim: 22.10.2022).

⁴⁵ Yargıtay HGK., 29.05.2024, E.2023/(17)4-6, K.2024/292, <https://karamercanhukuk.com/yargitay-karari/acik-oransizligin-bulundugu-durumlarda-anilan-belge-ibraname-degil-ancak-makbuz-nitelindedir/>(Erişim: 22.10.2024).

⁴⁶ MOLLAMAHMUTOĞLU/ASTARLI/BAYSAL, s.1188.

⁴⁷ İkale sözleşmesi geniş anlamda borcu tamamen sona erdirmektedir. İkale sözleşmesi ile taraflar arasındaki sözleşme tüm hüküm ve sonuçları ile ortadan kalkmaktadır. Lakin bu çalışmanın konusu ikale sözleşmesi olmadığı için ikale sözleşmesi ile ilgili geniş kapsamlı açıklamalar yapılmayacaktır. Ancak şu kadarını söylemek gerekir ki, ibra sözleşmesi ikale sözleşmesinden farklı bir sözleşmedir ve ibra sözleşmesi ile taraflar arasındaki sözleşme tamamen ortadan kalkmamaktadır.

⁴⁸ GÜMÜŞ, s.15,

⁴⁹ YÜREKLİ, s.117.

kurtulması olgusunun gerçekleşmesi gerekmektedir.⁵⁰ Alacaklının alacak hakkından vazgeçmesi üzerine ibranın gerçekleşmesi için, alacaklının bu eylemine borçlunun muvafakat etmesi gerekmektedir.⁵¹

Niteliği itibarıyla ibraname, aynı haklardan ve yenilik doğuran haklardan farklıdır. İbrada borçlunun alacaklıya ifaya zorlaması mümkün bulunmamaktadır. Alacaklının ifayı kabulden kaçınması halinde, borçlu alacaklı temerrüdü hükümlerine gidebilmektedir. İbranın söz konusu olabilmesi için alacaklının fiil ehliyetinin yanında tasarruf ehliyetinin de bulunması gerekmektedir.⁵² Zira ibra, niteliği itibarıyla bir tasarruf işlemidir.⁵³ Burada aynı hak sahibi ile ibrada alacak hakkına sahip kişinin farkını ortaya koymak faydalı olacaktır. Aynı hak sahibi, ister sınırlı aynı hak sahibi olsun, ister mülkiyet hakkı sahibi olsun, sınırlı aynı hakkından veya mülkiyet hakkından tek taraflı irade beyanı ile vazgeçebilmektedir. Lakin ibrada böyle tek taraflı bir işlemin yapılması mümkün değildir.⁵⁴

Alacak hakkının sona ermesi için alacaklının tek taraflı irade beyanın bir kıymeti harbiyesi yoktur. Yapılan bu işleme borçlu da muvafakat etmelidir. İbra da bir alacak hakkı olduğu için, borçludan muvafakat alınması gerekmektedir.⁵⁵ Bu şekilde işçi ile işveren arasındaki borçların ibraya konu olması mümkün bulunmaktadır.⁵⁶ Ancak ibraya konu olan borçların şüpheli ve tartışmalı olmaması gerekir.⁵⁷ İbranın geçerli olması için işçinin muvafakatının alınması gerekli olmakla birlikte bunun yanı sıra ibranamenin geçerlilik koşullarını ihtiva etmesi gerekmektedir.⁵⁸

İbranın nitelendirilmesi açısından önem arz eden bir diğer mesele de iki taraflı bir sözleşme olmasıdır. İbranın iki taraflı sözleşme niteliğine TBK m. 112 hükmünde de işaret edilmiştir. Buna göre taraflar aralarında yapacakları bir anlaşma ile borcu tamamen veya kısmen sona erdirebilmektedir. Tarafların karşılıklı iradesi söz konusu olduğu için ibra iki taraflı bir sözleşmedir. Zira ancak iki taraflı bir sözleşmede tarafların karşılıklı iradeleri mevzu bahis olur.⁵⁹ O halde ibra bir sözleşme ise borçlar hukukunda kabul edilen sözleşmelere uygulanan genel esasların ibra sözleşmesi için de uygulanması gerekir. Bu bağlamda sözleşmeler için aranan kurucu ve geçerlilik şartlarını ibra sözleşmelerinin de taşıması gerekmektedir.⁶⁰ Öyleyse genel sözleşme kuralları çerçevesinde sözleşmeler için aranan ehliyet, irade ve beyan arasındaki uygunluk ibra sözleşmesinde de bulunmalı, ibra sözleşmesinin kanuna, ahlaka, kamu düzenine ve kanunun emredici hükümlerine aykırı olmaması TBK m. 27 ile uyumluluk arz etmesi gerekmektedir. Ancak ibra açısından TBK m. 131⁶¹ hükmü de önem arz etmektedir. Bu bağlamda ibra borcu sona erdirdiğine göre, bir borç sona erdiğinde neler sona eriyorsa ibrada da aynı durum geçerlidir. İbra sözleşmesinde aksine bir hüküm yoksa ibra sözleşmesi, asıl alacakla beraber fer'i hakları da sona erdirmektedir. Şu halde ibra sözleşmesi ile faiz, rehin, ceza koşulu gibihaklarda sona ermektedir.⁶²

En geniş haliyle ibraname bir sözleşme değişikliğini ifade etmektedir. Bu değişiklik sözleşmenin taraflarından biri açısından veya her iki taraf açısından edim yükümlülüğünü daraltan ya da kısan bir değişiklik niteliğinde olmaktadır. Böyle bir durumda ibra sözleşmesinin borcun konusunu teşkil eden edim yükümlülüğünün kapsamını daraltan veya tamamen ortadan kaldıran bir sözleşme değişikliği olmaktadır.⁶³ Yargıtay tarafların işverenin edim yükümlülüğünü kaldıran ibra sözleşmesinde işverenin işçinin zor durumda olmasından yararlanarak ibraname yapması ve bu surette aşırı yarar elde etmesi halinde somut olayın özellikleri çerçevesinde TBK m. 28'de düzenlenen aşırı yararlanma (gabin) hükümlerine gidilebileceğini ifade etmiştir.⁶⁴

İbramenin hukuki niteliği açısından önem arz eden husus, ibranamenin bir tasarruf işlemi olmasıdır. İbra, alacaklı ile borçlu arasında akdedilen iki taraflı tasarrufi bir muameledir.⁶⁵ Bu bağlamda ibra, borç doğurucu bir sözleşme olmayıp, bir tasarruf işlemidir. O halde geçerli bir ibranameden söz edilebilmesi için alacaklının alacağı üzerinde tasarruf yetkisine sahip olması gerekmektedir.⁶⁶

İbra da bir tasarruf işlemi olduğu için ibrada sebebe bağlı(illi) bir işlemidir.⁶⁷ Buradan hareketle ibranın illi bir işlem olduğunu kabul edersek, temel işlemin geçersiz olması halinde ibranın da geçersiz

⁵⁰ ÖZCAN, s.891.

⁵¹ YURDUSEVEN, Şeyma: Borçlar Hukukunda İbra, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013, s.5-8,93.

⁵² OĞUZMAN/ÖZ, s.545.

⁵³ ÖZCAN, s.891-893: İbranın iki taraflı hukuki işlem olma özelliği İş hukuku uygulamasına da tezahür eden bir durumdur. Bu mahiyeti dolayısıyla borçlu konumunda olan işveren ibranameyi kabul etmedikçe veya iş kazası olması durumunda da iş kazası olayının meydana gelmesinde kanunen sorumlu olan şahıs kabul etmedikçe bu belge geçerli bir ibraname olarak kabul edilmemektedir.

⁵⁴ EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2013, s.1271.

⁵⁵ REİSOĞLU, Seza: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2013, s.403.

⁵⁶ Yargıtay 9.HD., 24.12.2004, E.2004/16670, K.2004/29135, www.kazanci.com(Erişim: 21.11.2024).

⁵⁷ Yargıtay 9.HD, 29.06.2022, E.2022/7746, K.2022/8994, https://kazanci.com.tr/gunluk/9hd-2022-7746.htm (Erişim: 09.06.2024).

⁵⁸ Yargıtay 22.HD, 20.06.2019, E.2016/15587, K.2019/13557, https://www.alomaliye.com/2024/01/22/ibranamenin-gecerlilik-kosullari/?srsltid=AfmBoOrMNtSPi0u1WnoTiVTwKqppGA4RSIVF8k kpH7sCOf6gKd4KNJ (Erişim: 17.05.2024).

⁵⁹ NARTER, Çalışanlar İçin Tazminatlar 2015, s.821-822.

⁶⁰ KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Borçlar Genel), 19. Baskı, Turhan Kitapevi, Ankara 2015, s.858.

⁶¹ 6098 sayılı TBK 131. maddesine göre, "Asıl borç ifa yada diğer bir sebeple sona erdiği taktirde, rehin, kefalet, faiz ve ceza koşulu gibi buna bağlı hak ve borçlarda sona ermiş olur," şeklinde konu ele alınmıştır.

⁶² ÇELİK/CANIKLIOĞLU/CANBOLAT/ÖZKARACA, s. 890.

⁶³ GÜMÜŞ, s.25-26.

⁶⁴ Yargıtay HGK., 29.05.2024, E.2023/(17)4-6, K.2024/292, https://karamercanhukuk.com/yargitay-karari/acik-oransizligin-bulundugu-durumlarda-anilan-belge-ibraname-degil-ancak-makbuz-niteliginde-dir/(Erişim: 22.10.2024).

⁶⁵ NARTER, Çalışanlar İçin Tazminatlar, 2015, s.821.

⁶⁶ REİSOĞLU, s.404.

⁶⁷ EREN, s.1271-1272.

olacağını kabul etmek gerekir.⁶⁸ Böyle bir durumda ibra geçersiz olduğu için borç ortadan kalkmayacak, alacak da sona ermeyecektir.⁶⁹

İbra, bir tasarruf işlemi olmakla birlikte, aynı zamanda kazandırıcı bir işlemdir. Zira ibra yapan alacaklı, borçluya bir kazandırmada bulunmaktadır. İbra ile birlikte borçlunun malvarlığının pasif kısmı azalmakta, böylelikle malvarlığı artmaktadır. Bu kazandırmanın sebebi çoğunlukla bağışlama sebebidir.⁷⁰

İbranın hukuki niteliği açısından değinilmesi gereken bir diğer mesele de ibra sözleşmesinin sağlar arası bir işlem olmasıdır. Zira alacaklı ibra yapmak suretiyle, malvarlığının aktifini azaltmaktadır. Ancak bu ibra sözleşmesinin hiçbir vakit ölüme bağlı bir tasarrufla yapılamayacağı anlamına gelmektedir. Alacaklı subjektif özel hakkı üzerinde sahip olduğu yetki kapsamında borçlusunu ölüme bağlı bir tasarruf işlemi ile ibra etmesi mümkün bulunmaktadır.⁷¹

V. İŞ KAZASI DURUMUNDA İBRANAME

A. Genel Bir Bakış

Uygulamada işverenler sıklıkla iş sözleşmesi sona erdikten sonra işçilere ibraname imzalatma yoluna gidebilmektedir. İş sözleşmesi sona erdikten sonra yapılan bu ibranamelerle işçilerin iş sözleşmesinin devamı esnasında doğmuş bulunan haklarından ve iş sözleşmesinin sona ermesinden kaynaklanan haklara ilişkin işçilere belge imzalatılmaktadır. Ancak uygulamada karşılaşılan bir durum da iş kazasından sonra işçilere imzalatılan ibranamelerdir. Zira iş sözleşmesi sona ermemiş olsa dahi işçi iş kazası geçirdikten hemen sonra işçilere ibraname imzalatıldığı görülmektedir.⁷²

İş kazası nedeniyle oluşan maddi ve manevi zarara ilişkin düzenlenen ibra belgelerinde, işçinin ücret, fazla mesai, kıdem ve ihbar tazminatı alacağı gibi işçilik alacaklarına ilişkin düzenlenen belgelerden farklı şekilde bir değerlendirme yapılmaktadır. Zira iş kazası meydana geldiğinde bazı durumlarda gerçek zararın ve kusur oranlarının tam olarak tespitine ilişkin bir tereddütün oluşması mümkündür. Gerçek zarar miktarı ve kusur oranları tam olarak tespit edilemediğinde de, işverenin düzenlemiş olduğu ibraname ile bu borçtan kurtulması, dolayısıyla işverenin borcunun sona ermesi mümkün olmayacaktır.⁷³ Kanaatimizce iş kazası sonrası ortaya çıkan zararlara ilişkin ibraname düzenlenmesi mümkündür. Ancak iş kazası sonrası ortaya çıkan zarar miktarının tam olarak tespit edilemediği durumlarda iş kazası nedeniyle oluşan zarara ilişkin iki farklı hesaplamanın yapılması faydalı olabilir. Buna göre öncelikli olarak mevcut zararların hesaplanması ve ona göre bir miktar belirlenmesi bir de mevcut zararlara ilave olarak muhtemel zararların belirlenmesi ve mevcut zarar ile muhtemel zararın toplamından bir miktarın belirlenmesi gerekir. Ancak bu iki hesaplamada yapıldığı halde zarar tam olarak tespit edilemiyorsa bu iki değer baz alınarak bir zarar miktarının belirlenmesi ve o belirlenen miktarın ibraya konu olması faydalı olabilir. Zira bazı durumlarda iş kazası nedeniyle oluşan zararın tam olarak tespiti mümkün olmamaktadır. İlerleyen süreçte iş kazasına bağlı olarak ilave zararların ortaya çıkması mümkündür. İş kazası nedeniyle ortaya çıkan mevcut zararların ve muhtemel zararların göz önünde bulundurulması ve o kapsamda bir değerlendirmenin yapılması gerekir. Aynı durum meslek hastalığı halinde de söz konusu olabilir. Bu şekilde meslek hastalığı nedeniyle oluşan zararların da ibraya konu olması mümkündür.

İbra, mevcut alacağı tasfiye etmekle birlikte, borcu bitiren bir tasarruf işlemidir. O halde iş kazası sonrası ortaya çıkan maddi ve manevi zararların tazmini noktasında ibraname düzenlenip düzenlenemeyeceği, ibraname düzenlenmişse bu ibranameye değer atfedilip atfedilemeyeceği sorusu akla gelmektedir.⁷⁴

Bu soruya cevap verebilmek adına maddi zarar ile manevi zararın ne olduğu maddi zararı ile manevi zararın tazmininde nasıl bir yol izlendiği ve hangi şartların uygulandığı konusunu incelemek, yapılan bu incelemeden sonra konunun iş kazası sonrası düzenlenecek ibranameler açısından değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

B. İş Kazası Nedeniyle Maddi ve Manevi Zararın Doğması

1. Genel Olarak

Çeşitli nedenlerle bir zararın ortaya çıkması mümkündür. İş kazası nedeniyle de bir zarar ortaya çıkabilmektedir. Zarar söz konusu olduğunda da bu zararın tazmini meselesi gündeme gelmektedir.⁷⁵ Ancak bir zarar söz konusu olduğunda bu zararın tazmini meselesinin gündeme gelebilmesi için zararın belirli olması, zararın doğrudan doğruya olması ve zararın şahsiliği ilkelerinin sağlanması gerekmektedir.⁷⁶ Bu kapsamda gündeme gelen zarardan ne anlaşılması gerektiği sorusu akla gelmektedir. Zarar, genel olarak

⁶⁸ YILDIRIM, Abdulkerim: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024, s.319.

⁶⁹ NARTER, Çalışanlar İçin Tazminatlar, 2015, s.822; EREN, s.1271-1272; OĞUZMAN/ÖZ, s.545.

⁷⁰ OĞUZMAN/ÖZ, s.545.

⁷¹ GÜMÜŞ, s.26.

⁷² YILMAZ, Halil: İş Kazasından Kaynaklanan Tazminat Alacaklarında İbra 2, Çimento İş veren, Ankara 2010, s.13.

⁷³ ÇİL, s. 84.

⁷⁴ Yargıtay 21.HD, 13.11.2012, E.2012/17965, K.2012/19821, [https://karararama.yargitay.gov.tr/\(Erişim: 12.11. 2022\)](https://karararama.yargitay.gov.tr/(Erişim: 12.11. 2022)); Yargıtay 21.HD, 16.04.2012, E.2012/7893, K.2012/6332, [https://www.yargitay.gov.tr/\(Erişim: 17.11.2022\)](https://www.yargitay.gov.tr/(Erişim: 17.11.2022)).

⁷⁵ YILDIRIM, s.247-249; DEREN GÜNDÜZ, Şefika: Olumlu Zarar, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s.11-12; EREN, s.476; ANTALYA Ö. Gökhan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2, (Borçlar Genel), Birinci Baskıya Ek Tıpkı Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul 2016, s.82-83; KAYNAK, Zeki: Sosyal Sigorta ve Uygulaması, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 575.

⁷⁶ DEREN GÜNDÜZ, s.10-15; NARTER, Sami: İş Kazası ve Meslek Hastalığında Hukuki ve Cezai Sorumluluk, (Hukuki ve Cezai Sorumluluk), 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s.273-275; ÖZKAN, Halid: İş Kazalarından Doğan Ceza Sorumluluğunda Kusur Tespiti, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XX(1), 2016, s.513-514.

kişinin rızası dışında malvarlığında meydana gelen eksilmeler şeklinde ifade edilebilir.⁷⁷ Zarar tanımı yapılırken malvarlığında meydana gelen eksilmelere vurgu yapılmakla birlikte,⁷⁸ manevi değerlerde oluşan eksilmelerde zararın kapsamına girmektedir.⁷⁹ Ancak zarar kavramı açısından ilk akla gelen malvarlığında meydana gelen irade dışı eksilmelerdir.⁸⁰

Bu çerçevede bir iş kazası meydana gelmiş ve iş kazası neticesinde zarar ortaya çıkmışsa, zarara sebep olan kişi ya da kişilerin bu zararı tazmin etmesi gerekmektedir.⁸¹ İşveren iş kazası nedeniyle zararın ortaya çıkmasına neden olmuşsa işverenin tazmin yükümlülüğü olacaktır.⁸² İşverenin işçinin yaşadığı maddi ve manevi zararları tazmin yükümlülüğü söz konusu olmaktadır. Burada işverenin işçinin uğradığı maddi ve manevi zararları tazmini açısından sorumluluğunun kaynağı sözleşmeye aykırılıktır.⁸³ İşverenin sorumluluğunun kaynağı sözleşme olduğu için, işverenin iş sözleşmesinden kaynaklanan iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerini yerine getirmesi, iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde bu nedenle ortaya çıkan zararları tazmin etmesi gerekmektedir.⁸⁴ Bir zararın tazmin edilebilmesi için ortaya çıkan zarar miktarının tespit edilebiliyor olması gerekmektedir.⁸⁵ Bu nedenle zarar miktarının belirli olmaması ya da belirlenemiyor olması halinde zararın tazmini de gündeme gelmeyecektir.⁸⁶ Dolayısıyla iş kazasından kaynaklansa dahi maddi zararın doğduğundan söz edebilmek için kişinin malvarlığında meydana gelen bir eksilmenin gerçekleşmesi gerekmektedir.⁸⁷ Bu şartlar altında işçinin bir tazminat alacağı doğmuşsa bunun ibraya konu olması mümkündür. Ancak bu ibranın geçerli olduğu anlamına gelmeyecektir. Söz konusu ibra geçerlilik şartlarını taşımaktaysa tazminat alacaklarının da ibraya konu olması mümkündür.⁸⁸

2. Maddi-Manevi Zarar Kavramı

Bir zararın oluşması için kişinin malvarlığında bir azalma var mı yok mu ona bakılması gerekir.⁸⁹ Ancak malvarlığında meydana gelen bu azalma irade gerçekleşen bir azalma ise zarardan bahsetmek mümkün olmayıp, zarardan bahsedebilmek için kişinin iradesi dışında malvarlığında bir azalmanın gerçekleşmesi gerekmektedir.⁹⁰ Malvarlığında meydana gelen eksilmeler maddi zarara karşılık gelmekle birlikte, şahıs varlığında meydana gelen eksilmeler ise manevi zarara karşılık gelmektedir.⁹¹ O halde malvarlığında meydana gelen eksilmelerde olduğu gibi şahıs varlığında meydana gelen eksilmeler de zarara konu olmaktadır.⁹²

Zararın kapsamına malvarlığında meydana gelen eksilmelerin ya da şahıs varlığında meydana gelen eksilmelerin girmesine göre zarar, "geniş anlamda zarar" veya "dar anlamda zarar" şeklinde ifade edilebilmektedir.⁹³ Geniş anlamda zararın kapsamına hem maddi hem de manevi zararlar girmektedir. Dar anlamda zarar denildiğinde ise sadece maddi zarar bir başka ifadeyle malvarlığında oluşan zarar anlaşılmaktadır.⁹⁴ Geniş anlamda zarar söz konusu olduğunda malvarlığında meydana gelen eksilmelerin yanında şahıs varlığında meydana gelen eksilmeler de anlaşılmaktadır. Zira hukuka aykırı eylem malvarlığına yönelik bir eylem olmakla birlikte, şahıs varlığına yönelik bir eylem de olabilmektedir.⁹⁵ Bu

⁷⁷ DEREN GÜNDÜZ, s.5-6; ERDOĞAN, İhsan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, (Borçlar Genel), 3. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2017, s.122; KILIÇOĞLU, Mustafa: Tazminat Hukuku (Tazminat Hukuku) 3. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul 2010, s.47; EREN, s.476;ANTALYA, s.82.

⁷⁸ EREN, s.476;ANTALYA, s.82-84; KILIÇOĞLU, Tazminat Hukuku, s. 47; ÖZKAN, Halid: İş Kazalarından Doğan Ceza Sorumluluğunda Kusur Tespiti, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XX(1), 2016, 5. 13-514.

⁷⁹ KAYACAN, Altan: İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının İş Hukuku Bakımından Sonuçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2021, s. 19; KESKİN, A. Dilşad: Manevi Tazminat, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s.50-52;ANTALYA, s.106-107; DEREN GÜNDÜZ, s.7-9; ERLÜLE, Fulya: Türk Borçlar Kanununa Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2015, s.227-228.

⁸⁰ KILIÇOĞLU, Tazminat Hukuku, s.47; EREN, s.476;ANTALYA, s.82-84; ERDOĞAN, Borçlar Genel, 2017, s.122-123.

⁸¹ ANTALYA, s.82-84; EREN, s.476; GÜZEL, Ali/OKUR, Ali Rıza/CANİKLİOĞLU, Nursen: Sosyal Güvenlik Hukuku, 19. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul2021, s.388-390.

⁸² ERDOĞAN, Borçlar Genel, 2017, s.122-124; EREN, s.476;ANTALYA, s.82-84.

⁸³ BAYCIK, Gaye: Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Haklarında Yeni Düzenlemeler, Ankara Barosu Dergisi,(3), 2013, s.130-131; BOSTANCI, Yalçın/ÇETİNEL, Tunahan: İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Tazminat Taleplerinin Usul Hukukunun Bazı Kurumları Bakımından Değerlendirilmesi, SDÜHFD, 11(1), 2021, s. 345-347; KURT, RESUL: Herkes İçin İş Sağlığı ve Güvenliği Rehberi, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık Ankara, 2015, s.31-32; GÜZEL/OKUR/CANİKLİOĞLU, s.389-391.

⁸⁴ KAYACAN, s.20-22; KARAKAŞ, s 136; ERDOĞAN, İş Kazası Maddi ve Manevi Zararların Tazmini, 2013, s.1103; KURT, s.151-152; GÜNAY, Cevdet İlhan: İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2020, s.440-442.

⁸⁵ DEMİRAL, Erşan Gökçe: İş Kazaları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s.294-296; NARTER, Hukuki ve Cezai Sorumluluk, 2017, s.273-274; TUNCAY, A. Can/ EKMEKÇİ, Ömer: Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 22. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2023, s.382-383.

⁸⁶ ERDOĞAN, Borçlar Genel, 2017, s.122-123.

⁸⁷ DEMİRAL, s.294-296; NARTER, Hukuki ve Cezai Sorumluluk, 2017, s.273-274.

⁸⁸ Yargıtay 22.HD, 06.12.2018, E.2017/18379, K.2018/26445, <https://kazanci.com.tr/gunluk/22hd-2017-18379.htm> (Erişim: 22.12.2024).

⁸⁹ GÜL, İbrahim: "Zararın Birliği İlkesi ve Sonuçları", TBB Dergisi,(140), 2019, s.222-223.

⁹⁰ EREN, s.480-482; ERDOĞAN, Borçlar Genel, 2017, s.125-127; GENÇ ARIDEMİR, Arzu: Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2008, s.50.

⁹¹ KILIÇOĞLU, Kumru: Yansıma Yoluyla Zarar, (Yansıma Zarar), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2011, s.1.

⁹² Şahıs varlığında meydana gelen eksilmeler daha ziyade manevi zararın kapsamına girmektedir. Bu nedenle manevi zararda kişinin şahıs değerleri merkeze alınmaktadır.

⁹³ NARTER, Hukuki ve Cezai Sorumluluk, 2017, s.273-274; DOĞAN, Sevil: Sosyal Güvenlik Hukukunda Sigortalının İşe Gidiş Geliş Sırasında Geçirdiği Kazalar, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11(1), 2024, s.124-127.

⁹⁴ EREN, s.476;ANTALYA, s.82-84; ERDOĞAN, Borçlar Genel, 2017, s.122-123.

⁹⁵ HATEMİ, Hüseyin/GÖKYAYLA, Emre: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2021, s.138-140; TUĞ LEVENT, Gaye: "Türk Borçlar Hukukunda Manevi Yansıma Zararı Ve Giderimi", Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi, 5(1), s.88-

nedenle zarar tek bir şekilde gerçekleşmeyip, farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir.⁹⁶ Malvarlığında eksilmelere yol açan hukuka aykırı bir eylemin varlığı halinde maddi zarar, şahıs varlığına yönelik hukuka aykırı bir eylem olduğunda ise manevi zarar söz konusu olmaktadır.⁹⁷

Bu doğrultuda kişinin yaşadığı maddi kayıpların yanında manevi kayıplar da zarara ve bu zararın tazminine konu olmaktadır.⁹⁸ Geniş anlamda zarar söz konusu olduğunda manevi zarar dışarıda bırakılmamakta, bir başka ifadeyle malvarlığında yaşanan eksilmelerin yanında kişilik değerlerinde yaşanan eksilmeler de dikkate alınmaktadır.⁹⁹

Bu çerçevede manevi zarar kavramını biraz daha derinlemesine incelemek isabetli olacaktır. Genel olarak manevi zarar, kişinin manevi varlığında ortaya çıkan bir zarardır.¹⁰⁰ Bu ifadeyi biraz daha açacak olursak manevi zarar, kişinin ruhsal durumunu bir başka ifadeyle ruh dünyasını olumsuz etkileyen, kişinin manen aç çekmesine sebep olan zarar kalemidir.¹⁰¹ Manevi zararda kişinin kişilik değerleri zarar görmekte, bu durum kişinin sosyo-psikolojik durumunu da olumsuz etkilemektedir.¹⁰² Manevi zararda şerefine, namusuna, onuruna, itibarına bir saldırı olabileceği gibi kişinin iş çevresinde veya sosyal çevresinde itibarının zedelenmesi gibi bir sonuç ortaya çıkabilmektedir.¹⁰³ Manevi zararda, zarara konu olan temel süje kişinin manevi değerleridir.¹⁰⁴ Kişinin manevi değerlerinde bir eksilme olmaktadır.¹⁰⁵ Kişinin manevi açıdan zarar görmesi kişilik değerlerine de sirayet edebilmektedir.¹⁰⁶ Kişi uğradığı manevi zararın boyutuna göre bir müddet ruhsal sorunlar yaşayabilmektedir.¹⁰⁷ Bu sebeplerle manevi zarar ve manevi zararın tazmini konusu büyük öneme sahiptir.¹⁰⁸ Maddi zararda ise kişi maddi açıdan bir kayba uğramaktadır.¹⁰⁹ Zira zararın etkisiyle kişinin malvarlığında bir eksilme olmaktadır.¹¹⁰ Ancak kişinin malvarlığında meydana gelen bu eksilme iradi olmayan bir eksilmedir.¹¹¹ Bir başka ifadeyle kişi istememesine rağmen malvarlığında bir eksilme olmaktadır.¹¹² Dolayısıyla manevi zarar doğrudan kişilik değerlerini hedeflerken, maddi zarar doğrudan malvarlığı değerlerinde etkisini göstermektedir.¹¹³

Maddi zararda somut olarak kişinin uğramış olduğu zarar tespit edilebilmektedir.¹¹⁴ Bu nedenle maddi zararda söz konusu olan maddi tazminat, türü itibarıyla somut bir tazminattır.¹¹⁵ O nedenle ödenmesi istenen tazminat miktarının öngörülmesi mümkün olmaktadır.¹¹⁶ Somut olarak tazminat miktarının hesaplanması aşamasında kusur oranları da önem arz etmektedir. Yargıtay'a göre, maddi tazminat miktarının belirlenmesi açısından zarar görenin kusuruna da bakılması gerekmektedir. O halde somut olarak bir tazminat miktarı belirlenmişse, belirlenen bu tazminat miktarından zarar görenin kusuru nispetinde bir indirimin yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda zarar verenin ödeyeceği tazminat miktarında zarar görenin kusuru oranında bir indirimin uygulanması ve ona göre bir ödemenin yapılması gerekmektedir.¹¹⁷

3. Maddi ve Manevi Zararın Tespiti

Maddi zarar malvarlığını etkileyen hemen veya sonradan onun azalmasına neden olan bir zarar kalemidir.¹¹⁸ O nedenle maddi zarara malvarlığı zararı da denilmektedir.¹¹⁹ Manevi zarar ise malvarlığında değil, kişinin ruhsal durumunda olumsuz etkiler yaratmaktadır.¹²⁰ Bu olumsuz etkiler, kişide acı, üzüntü,

89.

⁹⁶ Jİ, Hailong: Haftungsfragen im freien Dienstvertrag, Creative(Commons License, erschienen in der Reihe der Universitätsdrucke im Universitätsverlag Göttingen, 2007, s.23-24; YAVUZ, Cevdet: "Türk Borçlar Kanunu Tasarısına Göre Kusursuz Sorumluluk Halleri ve İlkeleri", MÜHFAD, Roma Hukukundan Modern Hukuka Sorumluluk Sempozyumu Özel Sayısı, 14(4), 2008, s.30-31; AYDIN ÖZDEMİR, Elif, Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Zarar ve Tazmini, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s.28-30.

⁹⁷ EREN, s.481-482; TOPUZ, Murat: Maddi Zarar ve Bu Zararın Belirlenmesi, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, s.31-33; KARA, Doğan: İsviçre Türk hukuk Sisteminde Ayıptan Sorumluluk Çerçevesinde Doğrudan ve Dolaylı Zarar Ayrımı, GÜHFD, (1), s.490-492.

⁹⁸ KILIÇOĞLU, Yansına Zarar, 2011, s.1; ERDOĞAN, Borçlar Genel, s.127-129.

⁹⁹ EKİNCİ ÖCAL, Merve: Sözleşmeden Dönme Halinde Menfi Zarar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2019, s.46-47; AYDIN ÖZDEMİR, s.28-30.

¹⁰⁰ AYDIN ÖZDEMİR, s.28-30; EKİNCİ ÖCAL, s.46-47.

¹⁰¹ EREN, s.477; ANTALYA, s.83-85; ERDOĞAN, Borçlar Genel, 2017, s.123-125.

¹⁰² EKİNCİ ÖCAL, s.46-47; AYDIN ÖZDEMİR, s.28-30.

¹⁰³ AYDIN ÖZDEMİR, s.28-31; EKİNCİ ÖCAL, s.46-48

¹⁰⁴ ANTALYA, s.84-86; AYDIN ÖZDEMİR, s.28-30; EKİNCİ ÖCAL, s.46-47.

¹⁰⁵ EREN, s.476.

¹⁰⁶ ANTALYA, s.82-84.

¹⁰⁷ ERDOĞAN, Borçlar Genel, 2017, s.122-123.

¹⁰⁸ EKİNCİ ÖCAL, s.46-47; AYDIN ÖZDEMİR, s.28-30.

¹⁰⁹ EREN, s.476-478.

¹¹⁰ NARTER, Hukuki ve Cezi Sorumluluk, 2017, s.273-275.

¹¹¹ ANTALYA, s.82-84.

¹¹² ERDOĞAN, Borçlar Genel, 2017, s.123-125.

¹¹³ NARTER, Hukuki ve Cezi Sorumluluk, s.273-275.

¹¹⁴ Yargıtay 21.HD., 18.06.2013, E.2013/16991, K.2013/12819, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari/hukuk-daireleri/21-hukuk-dairesi?pg=2>(Erişim: 17.01.2023).

¹¹⁵ KILIÇOĞLU, Mustafa: "Cismani Zarar ve Ölüm Hallerinde Manevi Zarar ve Manevi Tazminat", (Cismani Zarar), Kamu-İş, 7(3), 2004, s.18-19.

¹¹⁶ KILIÇOĞLU, Tazminat Hukuku, s.18-19.

¹¹⁷ Yargıtay 21.HD., 18.03.2013, E.2013/16535, K.2013/5005. <http://is.mahkemesi.com/2015/10/is-kazasi-nedeniyle-maddi-manevi-tazminat-davalarina-iliskin-yargitay-kararlari>(Erişim: 17.12.2022).

¹¹⁸ EREN, s.475-477.

¹¹⁹ ANTALYA, s.83-85.

¹²⁰ TANRIVER, Süha: "Bedensel Bütünlüğün İhlalinden Kaynaklanan Zararların Tazmini Bağlamında Belirsiz Alacak Davası", Uçakhan Güleç, Sema/Basa, Necdet (ed.), Bedensel Zararların Tazmini Uluslararası Kongre Cilt II, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2016, s.154.

elem şeklinde ortaya çıkmaktadır.¹²¹ Bu bağlamda kişinin ruh bütünlüğünün bir zedelenmenin olması, zarar nedeniyle ruhsal bütünlüğün bozulması, zarar görmesi halinde manevi zarar ya da ruhsal zarar söz konusu olmaktadır.¹²² Mamafih, zarara sebep olan hadiseler kişilik değerlerin etkilemekte, hatta kişilik değerlerini hedeflemekte ve kişilik değerlerinde bir eksilmeye veya azalmaya sebep olmaktadır.¹²³

Kişinin çeşitli şekillerde haksız bir fiile maruz kalması mümkündür.¹²⁴ Haksız fiilin doğrudan kişilik değerlerine, kişisel bütünlüğüne yönelik olması mümkündür. Kişilik değerlerine yönelik yapılan bu haksız fiilde kişinin bedeni ve ruhi açıdan acı, ıstırap, huzursuzluk yaşamasına hatta kişinin yaşam dengesinin ve hayat tarzının olumsuz etkilenmesine yol açabilmektedir.¹²⁵ Böyle bir durumda da kişi manevi tazminat davası açmak suretiyle hak arama mücadelesine girişebilmektedir.¹²⁶ Bu surette kişi, açmış olduğu manevi tazminat davası kanalıyla ruh bütünlüğüne yönelik saldırının menini ve ruh bütünlüğüne yönelik olumsuz davranışların sonlandırılmasını ve kişilik değerlerinde oluşan tahribatın giderilmesini talep edebilmektedir.¹²⁷

Bu doğrultuda manevi tazminat davasında ulaşılmak istenen nihai nokta, kişilik değerlerinde oluşan eksilmenin telafisi ve böylelikle bizatihi şahıs varlığının mukaddesliğidir.¹²⁸ Manevi tazminat davasını bizzat zarar verici eyleme maruz kalan kişiler açabilmektedir.¹²⁹ Ancak durumun ehemmiyetine binaen bazı hallerde bizzat zarar gören kişi değil de sözleşmeye taraf olmayan üçüncü kişiler de manevi tazminat talebinde bulunabilmektedir.¹³⁰ Bu durumun en temel örneklerinden biri, ölüm ya da ağır bedensel zarar halinde sözleşmenin tarafı olmayan üçüncü kişilerin manevi tazminat talep edebildiği durumlardır. İş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle ölen ya da ağır yaralanan kişinin yakınlarının manevi tazminat isteyebilecekleri durumlar ise bu durumlara örnek olarak verilebilir.¹³¹ Böylelikle iş kazası sonucu ölen ya da ağır yaralanan kişilerin yaşadıkları manevi acı, üzüntü ve elemeler de karşılıksız kalmamış olmaktadır.¹³²

Yargıtay'a göre, iş kazası nedeniyle ölen işçinin yakınları ölüm olayı nedeniyle işverenden tazminat talep edebilmekte, ancak işçinin yakınlarının işvereni gerçek manada ibra etmeleri halinde işçinin yakınlarının hiçbir tazminat alacağı kalmadığının kabulü mümkün hale gelmektedir.¹³³

Ayrıca Yargıtay işçinin iş kazası nedeniyle işçinin ölmesi üzerine işçinin yakınları ile işveren arasında düzenlenen ibranamede işçinin yakınlarının işveren ile tam bir mutabakata varmış olup, bütün maddi ve manevi zararlarımızı karşıladık şekilde beyanda bulunması halinde dahi bu ibranamede ödenecek tutar miktar olarak açıkça belirtilmiş mi ve yapılan ödeme ödemenin yapıldığı tarihteki zararı karşılar nitelikte mi bunlara da bakılması gerektiği hususunu ortaya koymuştur.¹³⁴ Bu kapsamda belli şartlar çerçevesinde maddi ve manevi zararların ibraya konu olması mümkündür.

Genel hatlarıyla manevi zarar, kişilik haklarında bir ihlalin bir eksilmenin olması halinde söz konusu olmaktadır.¹³⁵ O halde şahıs varlığına yönelik saldırılar manevi zararın konusunu oluşturmaktadır. Şahıs varlığı da maddi ve gayri maddi nitelikteki kişisel değerleri uhdesinde barındırmaktadır.¹³⁶ Manevi tazminat davası açmak suretiyle hak arama mücadelesi içine giren kişi, şahıs varlığında ortaya çıkan tahribatın giderilmesini, iç huzurunun temin edilmesini ve dolayısıyla ruh bütünlüğü üzerinde bir korumanın olmasını gerçekleştirebilmektedir.¹³⁷ Bu nedenle davaya bakan hakimin izleyeceği yöntem de önem arz etmektedir.¹³⁸ Yargıtay, TBK m. 56 doğrultusunda hakimin olayın özellikleri doğrultusunda zarar göreni rahatlatacak, uygun bir miktar meblağın tazminat olarak hükmedilmesi gerektiğini ifade etmiştir.¹³⁹

Maddi tazminat belirlenirken de kişinin malvarlığında ne kadar bir zarar oluştuğu meselesi önemli olmakla birlikte, zarara sebep olan taraf ile zarar gören tarafın kusur oranları da önem arz etmektedir.¹⁴⁰ Lakin bu durum sadece maddi tazminat için geçerli olmayıp, manevi tazminatın belirlenmesi açısından da

¹²¹ ANTALYA, s.207-208; EKİNCİ ÖCAL, s.46-47.

¹²² TANRIVER, s.154.

¹²³ BASIM, Aybüke: "Kısmi Dava, Belirsiz Alacak Davası ve Manevi Tazminat Taleplerinin Bu Davalara Konu Olup Olamayacağı Sorunu", AÜHFD, 65(1), s.2702.

¹²⁴ Yargıtay 21.HD., 07.03.2013, E.2013/17482, K,2013/4184, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>(Erişim: 19.01.2023).

¹²⁵ AYDIN ÖZDEMİR, s.25-27; EKİNCİ ÖCAL, s.48-49.

¹²⁶ EREN, s.477-479.

¹²⁷ BAL BEKTAŞ, Özlem: Türk İş Hukukunda Manevi Tazminat, 1. Baskı, Adalet Yaynevi, Ankara 2010, s.21-22.

¹²⁸ REİSOĞLU, s.228-230.

¹²⁹ ANTALYA, s.82-84.

¹³⁰ ERDOĞAN, Borçlar Genel, 2017, s.123-125.

¹³¹ TUĞ. LEVENT, Gaye: Türk Borçlar Hukukunda Manevi Yansıma Zararı Ve Giderimi, Sosyal Bilimler Akademi Dergisi, 5(1), 2022, s.85-86: Kişi şahsına yönelik saldırılar nedeniyle yaşadığı acıların telafisi için manevi tazminat talebinde bulunabilmektedir. Ancak kişinin ağır bedensel zarar görmesi ya da ölmesi halinde bu nedenle acı çeken kişinin yakınları da tazminat talep edebilmektedir.

¹³² TUĞ LEVENT, s.85-87.

¹³³ Yargıtay HGK., 24.06.2015, E.2013/21-2293, K,2015/1735, https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?t=330986#google_vignette(Erişim: 21.02.2024).

¹³⁴ Yargıtay 21.HD., 26.03.2013, E.2013/2573, K,2013/5754, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari/hukuk-daireleri/21-hukuk-dairesi/>(Erişim: 27.02.2024).

¹³⁵ ANTALYA, O. Gökhan: "Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması -Türk Hukukuna Manevi Zararın İki Aşamalı Olarak Belirlenmesine İlişkin Bir Model Önerisi-",(Manevi Zararın Belirlenmesi), MÜHFHAD, 22(3), s.226; TANRIVER, s.151.

¹³⁶ EKİNCİ ÖCAL, s.56; GENÇ ARIDEMİR, s.7-9.

¹³⁷ KILIÇOĞLU, Cismani Zarar, 2004, s.14-15.

¹³⁸ EREN, s.478-479.

¹³⁹ Yargıtay 21.HD., 18.06.2013, E.2013/16991, K,2013/12819, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay-kararlari/hukuk-daireleri/21-hukuk-dairesi?pg=2>(Erişim: 17.01.2023).

¹⁴⁰ ANTALYA, s.84-86.

tarafların kusur oranı önem arz etmektedir. Yargıtay bir kararında zarar gören tarafın kusurunun az, zarar veren tarafın kusurunun fazla olması sebebiyle zarar gören taraf lehine hükmedilen tazminatı yetersiz görmüş ve zarar gören lehine hükmedilen tazminat miktarının artırılması gerektiğine hükmetmiştir. Zira Yargıtay her ne kadar manevi tazminat, zarar gören tarafın yaşadığı acıları ortadan kaldırmaya da bir nebze olsun telafi edebilecek nitelikte olmalıdır şeklinde görüş bildirmiştir.¹⁴¹ Ancak maddi zarar söz konusu olduğunda kişinin yaşadığı acı, keder ve ıstıraptan ziyade malvarlığında meydana gelen eksilme önem arz etmektedir.¹⁴²

İş kazası neticesinde zarar gören işçi maddi ve manevi açıdan zarar görebilmektedir. Zira iş kazasına uğrayan işçi bedensel zarar görebileceği gibi malvarlığı da zarar görebilmektedir. Bu nedenle iş kazasının farklı noktalara sirayet eden olumsuz etkileri ortaya çıkabilmektedir.¹⁴³ Bu bağlamda öncelikli olarak malvarlığı kavramı açısından meseleyi ele almak isabetli olacaktır.

Malvarlığı bir yönüyle hukuki, diğer yönüyle iktisadi bir kavramdır.¹⁴⁴ Malvarlığı hukuki meselelerde adı zikredilen bir kavram olmakla birlikte, iktisadi açıdan da değer ifade eden bir kavramdır. Hukuki açıdan malvarlığı kişinin hak ve borçlarını ilgilendiren, aktifini ve pasifini etkileyen bir kavramdır. Malvarlığı içinde kişinin sahip olduğu aktif ve pasiflerin tümü yer almaktadır.¹⁴⁵ O nedenle malvarlığı kavramı iktisadi açıdan da bir değere karşılık gelmekte ve iktisadi açıdan da anlam ifade etmektedir.¹⁴⁶ Zarar denildiğinde ilk olarak malvarlığı kavramı üzerinde durulmaktadır. Zarar olgusu öncelikli olarak malvarlığı ile ilişkilendirilmektedir.¹⁴⁷ Ancak şunu belirtelim bu durum, zararın sadece malvarlığında görülebileceği başka şekilde zararın söz konusu olmayacağı anlamına gelmemektedir.¹⁴⁸ Zira zararın malvarlığı üzerinde gerçekleşmesi mümkün olmakla birlikte, beden bütünlüğü üzerinde gerçekleşmesi de mümkündür. Malvarlığı üzerinde görülen zarar malvarlığı zararı şeklinde ifade olunmakla birlikte, beden bütünlüğü üzerinde görülen zarar da bedensel zarar şeklinde ifade olunmaktadır.¹⁴⁹ Bedensel zararda kişinin beden bütünlüğünde bir tahribat olmaktadır. Kişinin beden bütünlüğünde meydana gelen tahribat ağır olabileceği gibi hafif de olabilmektedir.¹⁵⁰ Bedensel zararın boyutuna göre kişide kalıcı hasar olabilmektedir. Böyle bir durumda da meydana gelen zarar kişinin hayatının kalanını olumsuz etkilemektedir.¹⁵¹ Zira bir engeli olan kişi hayatının kalanında bakıma muhtaç olabilmekte, bu nedenle kişi çalışmamakta, dolayısıyla bedensel zarar kişinin ekonomik açıdan mahva uğramasına da yol açmaktadır. Bedensel zarar da en nihayetinde kişinin malvarlığını etkileyebilmektedir.¹⁵² Nitekim bedensel zarar nedeniyle kişi ekonomik zorluklar içine girebilmektedir. Ancak bedensel zarar sonuçları itibarıyla malvarlığı zararına dönüşebilmektedir. Ancak bu durum bedensel zararın doğrudan malvarlığı zararı ile aynı zarar olduğu anlamına gelmemektedir.¹⁵³ Zira malvarlığı zararı doğrudan kişinin malvarlığı değerlerini etkilemekte, malvarlığı değerlerinde bir eksilme olmakta, malvarlığı zararının söz konusu olabilmesi için kişinin bedensel zarar görmesine gerek yoktur.¹⁵⁴ Ancak bedensel zarar gören kişinin süreç içinde malvarlığı değerleri etkilenebilmekte ve malvarlığı zararı da ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda zararın bedensel zarar şeklinde de ortaya çıkması mümkündür. Böyle bir durumda kişinin beden bütünlüğü zarar görmektedir. Kişinin beden bütünlüğünün ihlal edilmesi halinde ise cismani zararın ortaya çıkması mümkündür.¹⁵⁵

Cismani zarar beden bütünlüğünün ihlali sonucunda ortaya çıkan bir zarar türüdür. Zarar sebebiyle beden bütünlüğünün bozulması nedeniyle kişiye yönelik bir zarar gerçekleşmektedir. Zira, kişinin beden bütünlüğüne, hayatına, fiziksel ve ruhsal sağlığına yönelik doğrudan kişiye yönelik bir zarar gerçekleşmektedir.¹⁵⁶ Bedensel zarar kişinin fiziksel beden bütünlüğünü etkilemekle birlikte, ruh bütünlüğünü de etkileyebilmektedir.¹⁵⁷ Zira kişi yaşadığı bedensel zararın, yaralanmanın, engelin veya uzuv kopmasının etkisiyle ruhen bunalım içine girebilmektedir. Bu nedenle bedensel zarar kişinin beden bütünlüğünde veya ruh bütünlüğünde bir eksilmeye yol açabilmektedir.¹⁵⁸ Böylelikle beden bütünlüğünün zarar görmesi halinde cismani zarar söz konusu olup, cismani zarara uğrayan kişi manevi tazminat talep

¹⁴¹ Yargıtay 21.HD., 07.03.2013, E.2013/17482, K.2013/4184, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim: 19.01. 2023).

¹⁴² ERDOĞAN, Borçlar Genel, 2017, s.124-126.

¹⁴³ ÇİL, s. 84-86.

¹⁴⁴ EKİNCİ ÖCAL, s.48; TOPUZ, s.47-48.

¹⁴⁵ DURMAN, Oktay: Malvarlığı veya Ticari İşletmenin Devri, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s.7-8; AYDIN ÖZDEMİR, s.26.

¹⁴⁶ AVCI BRAUN, Cihan: Haksız Fiilde Bedensel Zararın İspatına ve Bedensel Zarardan Sorumluluğa İlişkin Bir Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi, AÜHFĐ, 64(1), 2015, s.41; UYANIK, Namık Kemal: Maddi Zararın Hesaplanması, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s.65-66; HUKUKİ YAKLAŞIM: "Hukukta Malvarlığı Kavramı", <https://www.hukukiyaklasim.com/makaleler/hukukta-malvarligi-kavrami-kapsami/>, (Erişim: 21.01.2024).

¹⁴⁷ DEREN GÜNDÜZ, s.5-6; TOPUZ, s.60; ANTALYA, Borçlar Genel, s.149.

¹⁴⁸ EREN, s.479-481.

¹⁴⁹ ANTALYA, s.86-88.

¹⁵⁰ KILIÇOĞLU, Cismani Zarar, 2004, s.9; ÇAKIRCA YÜCEOĞLU, Seda İrem: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Ağır Bedensel Zararlarda Yakınların Manevi Tazminat Talebi, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi. Prof. Dr. Aydın Zevkleri Armağan, 8(Özel Sayı), 2013, s. 786.

¹⁵¹ ERDOĞAN, Borçlar Genel, 2017, s.125-127.

¹⁵² EREN, s.480-482 ;ANTALYA, s.82-84.

¹⁵³ ANTALYA, s.83-85.

¹⁵⁴ EREN, s.476;ERDOĞAN, Borçlar Genel, 2017, s.122-123.

¹⁵⁵ KILIÇOĞLU, Cismani Zarar, 2004, s.9; ÇAKIRCA YÜCEOĞLU, s.786.

¹⁵⁶ ÇELİK, Ahmet Çelik: "Cana Gelen Zararlar Nedeniyle Maddi ve Manevi Tazminat", <http://www.tazminathukuku.com/dosyalar/387cana-gelen-zararlarda-maddi-ve-manevi-tazminat.pdf>, (Erişim: 27. 01.2023).

¹⁵⁷ GÜNEREN, Ali: İş Kazası ve Meslek Hastalığından Kaynaklanan Maddi ve Manevi Tazminat Davaları, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s.620.

¹⁵⁸ TANRIVER, s.152-153; ŞEN, Ömer: Zarar Kavramı ve Maddi Tazminat Hesabı, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s.65-66.

edebilmektedir.¹⁵⁹ Bu şekilde bedensel zarar gören kişinin tazminat taleplerinin de ibranameye konu olması mümkündür. İş kazası halinde de bedensel zarara ilişkin tazminat taleplerinin ibranameye konu olması mümkündür.¹⁶⁰

4. İş Kazası Boyutuyla Bedensel Zarar ve Bedensel Zararın Tazmini

İş kazası neticesinde zarar gören sigortalının beden bütünlüğü bozulduğu için bedensel zarar ortaya çıkmaktadır. İş kazası geçiren sigortalı ağır bedensel zarar neticesinde öldüğünde hak sahipleri¹⁶¹, ölmeyip hayatta kaldığında ise kendisi ortaya çıkan bedensel zararının tazmini talep edebilmektedir. Bedensel zarar gören, sigortalı, sağlığına kavuşmak, geçimini sağlamak amacıyla birtakım masraflar yapmakla birlikte, çalışma gücünü kaybettiği için iş göremez hale gelmekte bu nedenle de zarar görmekte ve çalışamaz vaziyette olduğu için bazı kazançlardan da mahrum kalmaktadır. Bu nedenle TBK m. 54 hükmünde bedensel zarara uğran kişinin talep edebileceği hususlar düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre zarar gören şahıs, tedavi giderlerini, çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıpları, ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıpları ve kazanç kayıplarını talep edebilmektedir.

İş kazasına uğrayan ve buna bağlı olarak zarar gören sigortalı öncelikle tedavi giderlerinin kendisine ödenmesini talep edebilmektedir. Zira iş kazasına uğrayan kişinin organlarının zarar görmesi, kopması, parçalanması, böylelikle organların işlevini kaybetmesi mümkün bulunmaktadır.¹⁶² İş kazası nedeniyle işçi bu şekilde olumsuzluklar yaşayabildiği için iş kazası nedeniyle yapmış olduğu tedavi masraflarının kendisine ödenmesini talep edebilmektedir (TBK m. 54/1), O halde tedavi masrafları genel itibarıyla iş kazası geçiren ve bu nedenle zarar gören kişinin eski sağlığına kavuşabilmesi amacıyla yapmış olduğu masrafları ifade etmektedir.¹⁶³ Böylelikle iş kazası olayının yıkıcı ve yıpratıcı etkilerine bağlı olarak zarar gören işçinin ortaya çıkan tedavi giderleri tazminata konu olmaktadır. Yargıtay, iş kazası sebebiyle ortaya çıkan zararlara yönelik istenebilecek tazminatın kapsamına sağlık giderlerinin de girdiğini, sağlık giderlerinin de tazmin edilebileceğini ifade etmiştir.¹⁶⁴ Bu bağlamda tazminata konu olabilecek tedavi giderlerinin kapsamını belirlemek de önem arz etmektedir. Kaza olayına maruz kalan işçinin sağlık kuruluşlarına getirilip götürülmesi esasına dayalı yapılan ulaşım masrafları, tedavi süreci ile ilgili sağlık kuruluşlarında yapılan harcamalar, tüm ilaç ve tedavi masrafları ile kaza nedeniyle kişinin sakat kalması halinde kişinin hayatını sürdürebilmesi için kendisine tahsis edilen araç, gereç, protez, yürüteç, ortopedik aletler, sigortalının hayatını kolaylaştıran her tür eşya girmektedir.¹⁶⁵ Bu kapsamda işçinin sıhhatine kavuşması için yapılan bütün bu harcamalar tedavi giderini oluşturmakta, işçinin iş kazasına uğramasına ve bu şekilde zarar görmesine sebep olan işverenin de bahse konu tedavi giderlerini karşılaması talep edilebilmektedir.¹⁶⁶

İşçinin uğradığı bedensel zararın boyutuna göre, tazminata konu sağlık giderlerinin kapsamı genişleyebilmektedir. Örneğin işçinin ağır bedensel zarar görmesi kapsamında tazminata konu sağlık giderleri daha yüksek meblağlara ulaşabilmektedir.¹⁶⁷ Bu kapsamda bedensel zararın boyutuna bağlı olarak, zarar gören işçinin bakım yardımı alması gerekiyorsa işverenin bu masrafları da karşılaması gerekmektedir.¹⁶⁸

Görüldüğü üzere iş kazasına maruz kalan ve bedensel zarar gören işçinin çalışma gücü de etkilenmektedir. Böyle bir durumda işçinin çalışma gücü belli oranlarda azalabileceği gibi tamamen de ortadan kalkabilmektedir. İş kazası nedeniyle çalışma gücü azalan ya da tamamen ortadan kalkan sigortalı bu zararların tazmini de isteyebilmektedir. İşçinin bu zararını tazmin edebilmesi için öncelikle çalışma gücünde ne oranda bir azalma meydana geldi onun tespit edilmesi gerekmektedir.¹⁶⁹ Bu tespite göre işçinin geçici iş göremez veya sürekli iş göremez olması mümkündür.¹⁷⁰ Geçici iş göremez olan işçi, geçici iş göremezlik döneminde tedavi süresi boyunca geçici iş göremezlik ödeneği talep edebilmekte iken, yetkili sağlık kurumlarının işçinin sürekli iş göremez olduğunu ve iş göremezlik oranını en az yüzde 10 kaybettiğinin tespiti halinde işçiye sürekli iş göremezlik ödeneği verilmektedir.¹⁷¹ Dolayısıyla işçinin çalışma gücünde ortaya çıkan kayba göre işçiye sürekli iş göremez hale gelmesi gündeme gelmektedir.¹⁷²

İşçinin geçici iş göremez veya sürekli iş göremez hale gelmesi durumunda ortaya çıkan zararlarının da ibraya konu olması mümkündür. Ancak hemen iş kazası sonrasında işçinin iş göremezliği nedeniyle

¹⁵⁹ KILIÇOĞLU, Cismani Zarar, 2004, s.9-10.

¹⁶⁰ Yargıtay HGK., 29.05.2024, E.2023/(17)4-6, K.2024/292, <https://karamercanhukuk.com/yargitay-karari/acik-oransizligin-bulundugu-durumlarda-anilan-belge-ibraname-degil-ancak-makbuz-niteliğindedir/> (Erişim: 22.10.2024).

¹⁶¹ KOÇOĞLU, Sefa: "İş Kazası ve Meslek Hastalıkları Sonucu Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Şartları", Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (19) 2017, s. 191.

¹⁶² NARTER, Hukuki ve Cezai Sorumluluk, 2017, s. 284.

¹⁶³ YAVUZ, Nihat: Türk Borçlar Kanunu Şerhi C. 2 (Borçlar Şerh), 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Anara, 2015, s. 461.

¹⁶⁴ Yargıtay 21.HD, 26.03.2013, E.2013/22186, K.2013/5761, <http://ismahkemesi.com/2015/10/is-kazasi-nedeniyle-maddi-manevi-tazminat-davalarina-iliskin-yargitay-kararları/> (Erişim:12.10.2022).

¹⁶⁵ ŞAHİN, Ayşenur: Vücut Bütünlüğünün İhlalinden Doğan Zarar ve Tazmini, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XV (2), 2021, s.129.

¹⁶⁶ ERDOĞAN, Borçlar Genel, 2017, s. 136-137.

¹⁶⁷ YILDIRIM, s. 222-224.

¹⁶⁸ KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 424-425.

¹⁶⁹ Yargıtay 10.HD, 15.03.2022, E2021/86008, K2022/3591, <https://www.alomaliye.com/2023/04/07/is-kazasindan-dogan-maddi-tazminat-yargitay-karari/> (Erişim:02.09.2024).

¹⁷⁰ TUNCAY/ EKMEKÇİ, s. 305.

¹⁷¹ GÜNEREN, s. 626; NOMER, Haluk N: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2017, s.236.

¹⁷² Yargıtay 21.HD, 08.05.2017, E.2013/17543, K.2013/23522, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/21-hukuk-dairesi-e-2013-17543-k-2013-23522-t-10-12-2013> (Erişim: 13.08.2024).

ortaya çıkan zararların tespiti zor olabilir. Bu nedenle iş göremezlik oranı tam olarak belli olduktan sonra bu konuda işçinin uğradığı zararların ibraya konu olması daha faydalı olabilmektedir.¹⁷³

İş kazası geçiren ve bedensel zarar gören işçi, başka zarar kalemlerini de talep edebilmektedir. Buna göre işçi, iş kazası nedeniyle uğradığı kazanç kayıplarını da talep edebilmektedir.¹⁷⁴ Zarar gören işçinin iş kazası nedeniyle malvarlığının azalması mümkün olmakla birlikte, kazanç kayıpları yaşaması da mümkündür. İş kazası nedeniyle işçi elde etmesi gereken bazı gelirleri elde edememektedir.¹⁷⁵ Bu bağlamda eğer zarar verici olay meydana gelmeseydi kişinin elde edeceği kazançların neler olduğuna bakılmaktadır. Kaza olayı yaşandığı için doğal olarak kişi o süreçte bu kazançlardan mahrum kalmaktadır. Örneğin kaza olayı nedeniyle kişi işe gidememiş ve çalışmamışsa bu nedenle kişinin mahrum kaldığı meblağ kazanç kaybı olmaktadır.¹⁷⁶ Buna göre kazanç kaybının hesaplanması açısından iş kazasına uğrayan sigortalının aldığı ücret esas alınmakla birlikte buna ek olarak kaza sürecinde işçi çalışmış olsaydı o dönemde işçinin elde edeceği ücret artışları ile elde edeceği prim ve diğer yan ödemeler de hesaba dahil edilmektedir. Dolayısıyla kazanç kaybı kapsamında tüm bu hususlar göz önünde bulundurularak dikkatli bir hesaplanmanın yapılması gerekmektedir.¹⁷⁷

İş kazasına uğrayan ve bedensel zarar gören işçi, tedavi giderleri, çalışma gücünün azalması ya da yitilmesinden doğan kayıplar ve kazanç kaybı yanında ekonomik geleceğinin sarsılmasından kaynaklanan zararları da talep edebilmektedir. Zarar gören işçinin iş kazası nedeniyle mevcut malvarlığının olumsuz etkilenmesi mümkün olmakla birlikte, geleceğe yönelik elde edeceği gelirlere ilişkin bir kayıp yaşaması da mümkündür. İş kazası nedeniyle işçi gelecekte elde edeceği muhtemel gelirlerinden mahrum kalabilmektedir.¹⁷⁸ Bu nedenle iş kazasının malvarlığında muhtemel bir artışı engellemesi sebebiyle işçinin bu zararlarının tazminini talep etmesi mümkün olmaktadır.¹⁷⁹ Bu bağlamda işçinin ekonomik geleceğine etki edecek şekilde tüm bu zararların hesaplanması ve bu meblağın işçiye ödenmesi doğru olmaktadır.¹⁸⁰

Yukarıda yapılan açıklamalardan da anlaşıldığı üzere iş kazasına uğrayan işçi, farklı zarar kalemlerini işvereninden talep edebilmektedir. Bu nedenle işçinin zarar miktarının doğru hesaplanması önem arz etmektedir. Yargıtay iş kazası nedeniyle işçinin ortaya çıkan zararlarına ilişkin işverenin bir ibraname adı altında bir belge düzenlemesi halinde, ödeme tarihindeki veriler çerçevesinde hesaplanan tazminat ile işçiye ödenen tazminat arasında açık bir oransızlık olması durumunda düzenlenen belgenin makbuz niteliğinde olacağını kabul etmiştir.¹⁸¹ Ancak Yargıtay iş kazası nedeniyle hesaplanan işçinin zarar miktarı ile işçiye ödenen miktar arasında açık bir oransızlık yoksa bu belgenin geçerli bir ibraname olabileceğini de belirtmiştir.¹⁸²

İş kazası nedeniyle ağır bedensel zarar gören işçinin ölmesi halinde hak sahipleri destekten yoksun kalma tazminatı talep edebilmektedir.¹⁸³ Ancak destekten yoksun kalma tazminatı talebinin söz konusu olabilmesi için tazminatı talep eden kişilerin hak sahibi olması gerekmektedir.¹⁸⁴

Hak sahibi olduğunu kanıtlayabilen herkes destekten yoksun kalma tazminatını talep edebilmektedir.¹⁸⁵ Hak sahibi olmak için mirasçılık sıfatını haiz olmak gibi bir şart bulunmamaktadır.¹⁸⁶ Mirasçılık sıfatını haiz olmayan kişiler de hak sahibi olmaları halinde destekten yoksun kalma tazminatını talep edebilmektedir. Bu bağlamda kim hak sahibi olur? sorusu gündeme gelmektedir. Hak sahibi olabilmek açısından ise iki önemli kriter ortaya çıkmaktadır. Bunlar; destek ilişkisi¹⁸⁷ ve bakım ilişkisi¹⁸⁸ kriterleridir. Destek ilişkisi, ölen ile hak talep eden kişi arasında düzenli ve sürekli bir desteğin olması halidir. Bu nedenle ölen kişi destek olarak ifade edilirken, hak talep eden kişi de destek alan kişi olarak ifade edilmektedir.¹⁸⁹ Böyle bir durumda destek aldığını kanıtlayan mirasçı olsun ya da olmasın herkes destekten yoksun kalma tazminatını talep edebilmektedir.¹⁹⁰ Buradaki destek ilişkisinde süreklilik aranmaktadır.¹⁹¹ Bir kereye mahsus olarak ölenin birine bir yardımda bulunması destek ilişkisinin olduğu anlamına gelmemektedir.

¹⁷³ Ankara BAM35.HD, 20.03.2025, E2024/109, K2025/416, <https://www.lexishukuk.com/category/blog/ibra-belgesine-tazminat-davasi-sigorta/> (Erişim:22.10.2025).

¹⁷⁴ BAYCIK, s. 139.

¹⁷⁵ KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 426.

¹⁷⁶ BRAUN, s. 48.

¹⁷⁷ KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 427-428.

¹⁷⁸ BRAUN, s. 42.

¹⁷⁹ TOKER, Aylin: Haksız Fiilin ve Haksız Fiilden Doğan Maddi Tazminatın Unsurları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2017, s. 28.

¹⁸⁰ NOMER, s. 236-238.

¹⁸¹ Yargıtay HGK, 03.05.2017, E2015/142, K2017/896, <https://kdv.legalbank.net/paketonay/y-hgk-e-2015-142-k-2017-896-t-03-05-2017-is-kazasi-sebebiyle-maddi-ve-manevi-tazminat-istemi-ibranam/2823685/> (Erişim: 12.10.2024).

¹⁸² Yargıtay HGK, 12.02.2019, E2015/1323, K2019/128, <https://www.eshukuk.com/Icerik/sigortalinin-hesaplanan-gercek-zarari-ibranamede-isveren-aldigi-aciklana/> (Erişim: 12.10.2024).

¹⁸³ KOÇOĞLU, s. 191.

¹⁸⁴ KILIÇOĞLU, Mustafa: Destekten Yoksun Kalma Tazminatı (Destek) 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2014, s. 22.

¹⁸⁵ NOMER, s. 242; NARTER, Sami: Destekten Yoksun Kalma Tazminatı ve Davaları (Destekten Yoksun Kalma), 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 7; ANTALYA, s.119-120.

¹⁸⁶ YILDIRIM, s. 215; GÜNAY, s. 440-441; SERATLI, Gaye Burcu: İş Kazasından Doğan Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003, s. 101-102.

¹⁸⁷ YAVUZ, Borçlar Şerh, s. 462.

¹⁸⁸ NARTER, Destekten Yoksun Kalma, s. 7; NOMER, s. 242; ANTALYA, s. 119-120.

¹⁸⁹ GÖKCAN, Hasan Tahsin: Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 706.

¹⁹⁰ Yargıtay 4.HD, 11.06.2010, E.2013/15109, K.2014/9623, <http://www.hukukmedeniyeti.org/karar/6403/olenin-nisanlisinin-destekten-yoksun-kalma-tazmina/> (Erişim: 28.08.2018).

¹⁹¹ REİSOĞLU, s. 221-222.

Ölenin belli dönemlerde periyodik olarak sürekli bir şekilde destek olması gerekmektedir.¹⁹² Burada bir de bakım ilişkisi gündeme gelmektedir. Ölen hayattayken belli kişi ya da kişilerin bakımını üstlenmiş olabilir. Ölenin bakımını üstlendiği kişilerle arasında bir kan bağına olması şart değildir.¹⁹³ Ölenin hiçbir kan bağı olmayan kişilerin bakımını üstlenmesi de mümkündür. Yine bakım ilişkisinin destekten yoksun kalma tazminatına konu olabilmesi için bir süreklilik olması gerekmektedir.¹⁹⁴ Ölenin bir kere bakımına gittiği veya bakımına yardım ettiği kişiler destekten yoksun kalma tazminatı talep edemeyecektir.¹⁹⁵ Bu bağlamda destek ilişkisi ve bakım ilişkisi çerçevesinde ölenin desteğine ihtiyacı olduğunu ve ölen hayattayken de ondan destek aldıklarını kanıtlayan kişiler destekten yoksun kalma tazminatını talep edebilmektedir.¹⁹⁶ Destekten yoksun kalma tazminatının hesaplanmasında ise Yargıtay içtihatları çerçevesinde oluşan yaşam tablosu esas alınmakta ve bu kapsamda destek pay oranlarının belirlenmesi yoluna gidilmektedir.¹⁹⁷ Destekten yoksun kalma tazminatının da ibranameye konu olması mümkündür. Destekten yoksun kalma tazminatı açısından daha kapsamlı açıklamaların yapılması mümkündür. Ancak, destekten yoksun kalma tazminatı konusunun münhasıran ayrı bir çalışmaya konu olması gerektiği kanaatindeyiz. Bu çalışmanın ana teması ibraname olduğu için destekten yoksun kalma tazminatı ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yapılmayacaktır. Destekten yoksun kalma tazminatına, çalışma konumuzla örtüştüğü nispette değinilecektir. Bu bağlamda destekten yoksun kalma tazminatı ibranameye konu olur mu olmaz mı şeklinde bir soru gündeme gelmesi mümkündür. Bu soru cevabı TBK'nin 420. maddesinin 4. fıkrasında yatmaktadır. Söz konusu hükme göre, TBK m. 420/4 hükmü hizmet sözleşmesinden doğan tüm tazminat alacakları açısından uygulanma imkanını haizdir. O halde Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan ibra sözleşmesine ilişkin hükümler destekten yoksun kalma tazminatı açısından da uygulanma imkanını haizdir. Byelelikle destekten mahrum kalan ölen işçinin mirasçısı olsun ya da olmasın ölenin desteğine muhtaç olan, ölen hayattayken ondan destek alan tüm hak sahiplerinin tazminat alacakları da ibraya konu olabilmektedir.¹⁹⁸

C. İş Kazası Sonrası Düzenlenecek İbranamelerde Aranılan Şartlar

İş kazası sonucu ortaya çıkan maddi ve manevi zararlar ibraya konu olabilir mi? İş kazası sonrası ortaya çıkan maddi ve manevi zararlar ibraya konu olacağına hangi şartların aranması gerektiği sorusu akla gelmektedir. Yargıtay, iş kazası sonrası ortaya çıkan maddi ve manevi zararların ödendiğine dair düzenlenen ibranamelerin geçerli sayılacağını belirtmiştir.¹⁹⁹ Zira iş kazası sonrası zarar gören ya da iş kazasına uğrayan kişinin ölümü ile destekten yoksun kalan kişiler SGK tarafından karşılanmayan maddi zararlarının ve olayın kişilik değerlerinde yarattığı eksilmeye bağlı olarak ortaya çıkan manevi zararlarını iş kazasına neden olan işverenden ya da iş kazasının yaşanmasında dahili olan üçüncü kişilerin tazminat davası açmak suretiyle talep edebilmektedir.²⁰⁰ İş kazası sebebiyle zarar gören sigortalı veya sigortalının ölümü halinde destekten yoksun kalan kişilerin maddi ve manevi zararlarının karşılandığına dair belgeler ibraname olarak kabul edilebilir. Ancak bu belgenin geçerli bir ibraname olması için, belgenin üzerindeki imzanın alacaklıya ait olması, bir çelişkinin olmaması ve miktar içermesi gerekir. Bu şartların varlığı halinde iş kazası sonrası ortaya çıkan maddi ve manevi zararlara yönelik düzenlenen ibranameler geçerli kabul edilmektedir. Ancak düzenlenen belgenin miktar içermemesi halinde geçersiz ibraname söz konusu olacaktır.²⁰¹

Yargıtay iş kazası sonrası, bir belgenin ibraname olarak düzenlenmesi ve bu belgenin ibranamenin geçerliliği için aranılan şartları taşıması halinde belgede yer alan feragat ya da menfi borç ikrarı sözcüklerine değer atfetmemiştir. Bu nedenle ibranamede feragat sözcüğünün bulunup bulunmaması bir geçerlilik koşulu değildir.²⁰²

Bu doğrultuda iş kazası sonrası düzenlenen ibranamenin borcu sona erdirici etkiyi haiz olabilmesi için ibranemenin miktar içermesi gerekmektedir.²⁰³ Yargıtay da iş kazası sonrası düzenlenen ibranameler açısından bu doğrultuda hareket etmiştir.²⁰⁴ Ancak Yargıtay daha sonradan yapılan bir inceleme ile ibranamede ödenmesi istenen miktar ile tazmine konu olan miktar arasında açık bir oransızlık olup olmadığına bakılması gerektiğini belirtmiştir.²⁰⁵ Ancak iş kazası nedeniyle oluşan zararların tazmini için

¹⁹² Yargıtay 21.HD, 06.04.2004, E.2003/10947, K.2004/3517, <http://www.aghukuk.org/onemli-detay.php?id=110> (Erişim: 16.10.2018).

¹⁹³ NÖMER, s. 244; GÜNAY, s. 440-442; ERDOĞAN, Mehmet Şirin: İş Kazasından Zarar Görenlerin Maddive Yakınlarının Maddi ve Manevi Zararlarının Tazmini, (İş Kazası Maddi ve Manevi Zararların Tazmini), E-Journal of Yaşar University, 8(Özel Sayı), 2013, s. 1107.

¹⁹⁴ KOÇOĞLU, s. 192.

¹⁹⁵ BERK, Enes: Karayolları Trafik Kanunu'nda Destekten Yoksun Kalma Tazminatından Sigorta Şirketinin Sorumluluğu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü 2016, s. 73.

¹⁹⁶ EREN, s. 721; ANTALYA, s. 120.

¹⁹⁷ Yargıtay HGK., 29.05.2024, E.2023/(17)4-6, K.2024/292, <https://karamercanhukuk.com/yargitay-karari/acik-oransizligin-bulundugu-durumlarda-anilan-belge-ibraname-degil-ancak-makbuz-nitelindedir/> (Erişim: 22.10.2024).

¹⁹⁸ KORKMAZ/ALP, s. 252.

¹⁹⁹ Yargıtay 21.HD, 13.11.2012, E.2012/17965, K.2012/19821, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim: 12.11.2022); Yargıtay 21.HD, 16.04.2012, E.2012/7893, K.2012/6332, <https://www.yargitay.gov.tr/> (Erişim: 17.11.2022).

²⁰⁰ YILMAZ s.15.

²⁰¹ Yargıtay 21.HD, 16.02.2012, E.2012/14184, K.2012/1846; Yargıtay 21.HD, 16.04.2012, E.2012/7893, K.2012/633; Yargıtay 21.HD, 13.11.2012, E.2012/17965, K.2012/19821, <https://www.yargitay.gov.tr/> (Erişim: 14.12.2022).

²⁰² YILMAZ, s.15.

²⁰³ Yargıtay 9.HD., 15.03.2012, E.2009/48796, K.2012/8716, <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html> (Erişim: 13.01.2023).

²⁰⁴ Yargıtay HGK. 19.9.2001, E.2001/9-570, K.2001/592, <https://www.yargitay.gov.tr/> (Erişim: 21.12.2022).

²⁰⁵ Yargıtay 9.HD, 24.01.2013, E.2010/40393, K.2013/2913, <https://www.yargitay.gov.tr/> (Erişim: 27.01.2023).

düzenlenen ibranamelerde miktar içeren ibranamelerin makbuz olarak kabul edilmesi gerektiğine yönelik genel bir kabulün olduğunu söylemek mümkün değildir.²⁰⁶

ibra belgesinde 20.000TL maddi ve manevi tazminatın ödendiği yazıyorsa bunun 10.000 TL'sinin maddi zarara 10.000 TL'sinin manevi zarara ilişkin bir ödeme olduğu kabul edilmektedir. Manevi zarar bölünemeyeceğinden ibra belgesinde yazılı tutardan daha fazla bir tutarda manevi tazminat istenmesi durumunda, mahkemece reddedilmesi gerekmektedir. Eğer ibranamedeki miktar ile mahkemenin getireceği miktar arasında açık bir fark bulunuyorsa ibranamedeki miktar makbuz hükmünde kabul edilecektir ve aradaki fark istenebilecektir.²⁰⁷ Ayrıca işçinin iş kazası nedeniyle ölmesi halinde de işçinin yakınlarının tazminat taleplerine ilişkin işverenin bir ibraname düzenlemesi halinde de, düzenlenen ibranamede işçi yakınlarının hiçbir alacaklarının kalmadıklarına dair bir beyanı olsa dahi, hesaplanan zarar miktarı ile işçi yakınlarına ödenen miktar arasında açık bir oransızlık olması halinde işçi yakınlarına yapılan ödeme makbuz hükmünde olacaktır.²⁰⁸ Düzenlenen belgeye ibraname değeri atfedilebilmesi için açık oransızlığın giderilmiş olması gerekmektedir. Bu bağlamda açık oransızlıktan ne anlaşılması gerektiğini ortaya koymak isabetli olacaktır. Açık oransızlık, genel olarak karşılıklı edimler arasında oluşan göze çarpan aşırı bir fark olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda normal makul bir kimsenin hayat tecrübesi, bilgi birikimi ve görgüsü göz önünde bulundurulduğunda edimler arasında olağanüstü ve aşırı bir farkın oluşması durumunda aşırı oransızlık söz konusu olmaktadır.²⁰⁹

İşçi, iş kazası nedeniyle ölmemiş fakat ağır bedensel zarar görmüşse işçinin uğradığı tüm zararlar ibraya konu olabilmektedir. Örneğin işçinin sürekli iş göremez hale gelmesi nedeniyle uğradığı zararlar ibraya konu olabileceği gibi, sağlık harcamaları hatta, bakıcı giderleri dahi ibraya konu olabilmektedir. Ancak ibra edilen zarar kalemlerinin açık bir şekilde ibrada gösterilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda zarar doğru tespiti edilmeli, tespit edilen zarar miktarı ile ödenen miktar arasında aşırı bir dengesizliğin olmaması önem arz etmektedir.²¹⁰

Bunun yanında ibranamede borçtan sorumlu olan kişi tek kişi olabileceği gibi birden fazla kişi de olabilir. Bu nedenle müteselsil borçluluk halinde ibranamede borçluların sorumluluğunun tayini de önem arz eden bir meseledir. Bir iş kazasında sigortalı olan işçinin yüzde on oranında A, B, C isimli üç ayrı işverenin, yüzde otuzar kusurlu olduğu bir olayda kusur oranı dikkate alınmaksızın sigortalının hesaplanan maddi tazminat alacağı toplam 1.000,00 TL olsun, bu miktarın 100,00 TL si yüzde on oranında kusurlu olan sigortalıya isabet eden kısımdır. Bu miktar bakımından işverenlerin herhangi bir sorumluluğu yoktur. Her bir müteselsil borçlu olan işverenin iç ilişkiden dolayı sorumlu olduğu tazminat miktarı 300,00TL dir. Kazadan sonra sigortalının müteselsil borçlulardan A'ya başvurduğunu ve ibra ettiğini kabul ederse, işverenlerin 900,00 TL den müteselsil olarak sorumluluğu ortadan kalkar. B ve C, 600,00 TL'den müteselsil olarak sorumlu olacaktır. B ve C'den birinin 600,00 TL tutarı sigortalıya ödemesi durumunda, ödeyen müteselsil borçlu 300,00TL tutar için diğer müteselsil borçluya rucu edebilecektir.²¹¹ İş sözleşmesinin devamı esnasında işverenin feshe bağlı olan ihbar ve kıdem tazminatı adı altında ödemeler yapması ve bu duruma ilişkin ibra sözleşmesi düzenlendiği de sıklıkla görülen bir durumdur. Bir borcun ibrasından söz edilemeyeceğinden, işverence yapılan bu ödemenin ibra etkisi yoktur. Avans niteliğinde olan bu ödemeler ileride hak kazanılması durumunda ihbar ve kıdem tazminatlarından yasal faizlerinde ilavesi suretiyle tenkisedilir.²¹²

VI. SONUÇ

İş kazasına uğrayan sigortalı hem bedeni hem maddi açıdan zarara uğrayabilmektedir. İş kazası neticesinde sigortalının beden bütünlüğü bozulmakla birlikte, maddi kayıplar içine de girebilmektedir. İş kazası neticesinde sigortalının vücudunda yaralanmalar, zedelenmeler, kopma ve parçalanmalar olmakla birlikte sigortalı ağır bedensel zarar içine de girebilmektedir. Bu sebeplerle sigortalı gerek iş kazası sırasında gerek iş kazası sonrası süreçte maddi açıdan birçok zorluk yaşayabilmektedir. Zira iş kazasına uğrayan sigortalı; tedavi giderleri için harcamalar yapmakla birlikte, bir kazanç kaybı da yaşayabilmektedir.

Ayrıca iş kazasına uğrayan sigortalının ekonomik geleceği sarsılmakta veya zarar görmektedir. Yine en önemli hususlardan biri de iş kazası nedeniyle sigortalı çalışma gücünü kısmen ya da tamamen kaybedebilmektedir.

Sigortalı, iş kazası sırasında yaşadığı olayın etkisiyle manevi açıdan da zarar görebilmektedir. Zira böyle bir olay nedeniyle sigortalının büyük acı, keder ve ıstırap içine girmesi mümkündür. Ortaya çıkan bu sebeplerle iş kazası geçiren sigortalının manevi tazminat talep etmesi de mümkün olmaktadır.

İş kazası geçiren sigortalı maddi ve manevi kayıplarının tazminini talep edebilmektedir. Bu nedenle sigortalı maddi ve manevi tazminat davası açabilmektedir. Sigortalının maddi ve manevi tazminat davalarını ayrı ayrı açması mümkün olmakla birlikte, maddi ve manevi zararlarının tazminini aynı davada talep etmesi mümkündür.

²⁰⁶ ÇİL, s.84.

²⁰⁷ ÖZCAN, Durmuş: Uygulamalı İş Davaları, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s.892.

²⁰⁸ Yargıtay HGK., 12.02.2019, E.2015/21-1323, K.2019/128, https://www.alomaliye.com/2019/02/12/i-braname/?srsltid=AfmBOorv1CVkbeG09PuhXKbl6w4yjDj2hym1p3rwsSJ1GFOu9OjSUEj#google_vignette/(Erişim: 22.10. 2024).

²⁰⁹ Yargıtay HGK., 29.05.2024, E.2023/(17)4-6, K.2024/292, <https://karamercanhukuk.com/yargitay-karari/acik-oransizligin-bulundugu-durumlarda-anilan-belge-ibraname-degil-ancak-makbuz-nitelindedir/>(Erişim: 22.10. 2024).

²¹⁰ Ankara BAM35.HD, 20.03.2025, E2024/109, K2025/416, <https://www.lexishukuk.com/category/blog/ibra-belgesine-tazminat-davasi-sigorta/>(Erişim:22.10.2025).

²¹¹ ÖZCAN/OCAK, s.9.

²¹² Yargıtay 9.HD., 10.04.2006, E.2005/30649, K.2006/9070, <https://www.yargitay.gov.tr/>(Erişim: 19.12. 2022).

İş kazası sonrası işçinin maddi ve manevi zararlarının tazmini için dava açması şart olmayıp, söz konusu zararlarının tazmini için işverenle anlaşma yoluna gitmesi mümkündür. Bu surette işçi ile işveren bir ibraname düzenlemek suretiyle işçinin maddi ve manevi tazminat taleplerine yönelik anlaşmaya varması mümkündür. Ancak işçi ile işverenin anlaşarak düzenlediği her ibraname geçerli olmayıp, söz konusu ibranamenin geçerli olması için, ibranamenin geçerliliğine ilişkin Türk Borçlar Kanunu'nun getirdiği şartların sağlanmış olması gerekmektedir. Aksi halde yapılan ibraname geçerli olmayacaktır.

Belirtelim ki, ibranın sadece iş sözleşmesini bitirmek amacıyla başvuru olan bir mekanizma olduğu yönünde bir algı bulunmaktadır. İş sözleşmesini bitirmek amacıyla ibra yapılabilmektedir ancak iş kazası sonrasında da ibraya başvurulması mümkündür. Bu şekilde taraflar yaşanan olaya bağlı olarak işçinin oluşabilecek tazminat taleplerine ilişkin bir anlaşmaya varmaktadır. Böylelikle tazminata konu tüm talepler ibraya konu olabilmektedir. Lakin bunun için tarafların bu konuya yönelik bir sözleşme imzalaması ve sözleşmenin de geçerlilik şartlarını taşıması gerekmektedir. Aksi halde tazminata konu taleplerin bu şekilde karşılanması mümkün olmamaktadır. İşçinin taleplerine yönelik bir dava açması zarureti ortaya çıkmaktadır. Buna mukabil olarak tarafların imzaladıkları belgede tazminata konu olacak talepleri açık bir şekilde teker teker göstermesi gerekmektedir. Uygulamada bu şekilde tazminat talepleri belgede imzalanarak sona erdirilebilmektedir. Taraflar imzaladıkları belgenin geçerli olduğu zannı ile hareket etmektedir. Lakin bu belgenin geçerli olabilmesi için geçerliliğe etki eden şartları haiz olması gerekmektedir. Bu açıdan da Türk Borçlar Kanunu'nun konuya ilişkin düzenlemelerine gidilmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- ANTALYA Ö. Gökhan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 2,(Borçlar Genel), Birinci Baskıya Ek Tıpkı Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul 2016.
- ANTALYA, O. Gökhan: "Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması -Türk Hukukuna Manevi Zararın İki Aşamalı Olarak Belirlenmesine İlişkin Bir Model Önerisi-",(Manevi Zararın Belirlenmesi), MÜHFAD, 22(3), 2016, s. 221-250.
- AKYİĞİT, Ercan: İş Hukuku, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024.
- ALTAN, Hülya: Manevi Zararın Tazmin Yolları, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015.
- AVCI BRAUN, Cihan: Haksız Fiilde Bedensel Zararın İspatına ve Bedensel Zarardan Sorumluluğa İlişkin Bir Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi, AÜHFD, 64(1), 2015, s. 367-394.
- AYDIN ÖZDEMİR, Elif: Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Zarar ve Tazmini, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.
- BAL BEKTAŞ, Özlem: Türk İş Hukukunda Manevi Tazminat, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.
- BASIM, Aybuke: "Kısmi Dava, Belirsiz Alacak Davası ve Manevi Tazminat Taleplerinin Bu Davalara Konu Olup Olamayacağı Sorunu", AÜHFD, 65(1), s. 2666-2723.
- BAYBORA, Dilek: Türkiye'de İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları ve Sosyal Güvenlik Sistemi İçindeki Yeri, International Conference On Eurasian Economies, Session 2B, 2013.
- BAYCIK, Gaye: "Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Haklarında Yeni Düzenlemeler", Ankara Barosu Dergisi,(3), 2013, s. 103-170.
- BERK, Enes: Karayolları Trafik Kanunu'nda Destekten Yoksun Kalma Tazminatından Sigorta Şirketinin Sorumluluğu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü 2016.
- BOSTANCI, Yalçın/ÇETİNEL, Tunahan: İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Tazminat Taleplerinin Usul Hukukunun Bazı Kurumları Bakımından Değerlendirilmesi, SDÜHFD, 11(1), 2021, s. 331-375.
- ÇAKIRCA YÜCEOĞLU, Seda İrem: "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Ağır Bedensel Zararlarda Yakınların Manevi Tazminat Talebi", Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi. Prof. Dr. Aydın Zevklere Armağan, 8(Özel Sayı), 2013, s. 785-807.
- ÇELİK, Ahmet Çelik: "Cana Gelen Zararlar Nedeniyle Maddi ve Manevi Tazminat". http://www.tazminathukuku.com/dosyalar/387_cana-gelen-zararlarda-maddi-ve-manevi-tazminat.pdf,(Erişim 17.08.2023).
- ÇELİK. Nuri/CANIKLIOĞLU, Nursen/CANBOLAT, Tankut/ÖZKARACA, Ercüment, İş Hukuku Dersleri, 36. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2023.
- ÇİL, Şahin: Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Ve Yargıtay İlke Kararlarına Göre İş Hukukunda İbra, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.
- DEMİRAL, Erşan Gökçe: İş Kazaları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- DEREN GÜNDÜZ, Şefika: Olumlu Zarar, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- DOĞAN, Sevil: Sosyal Güvenlik Hukukunda Sigortalının İşe Gidiş Geliş Strasında Geçirdiği Kazalar, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11(1), 2024, s. 123-152.
- DURMAN, Oktay: Malvarlığı veya Ticari İşletmenin Devri, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017.
- EKİNCİ ÖCAL, Merve: Sözleşmeden Dönme Halinde Menfi Zarar, Başkent Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2019.
- ERDOĞAN, Mehmet Şirin: İş Kazasından Zarar Görenlerin Maddi ve Manevi Zararlarının Tazmini, (İş Kazası Maddi ve Manevi Zararların Tazmini), E-Journal of Yaşar University, 8(Özel Sayı), 2013, s. 1099-1110.
- ERDOĞAN, İhsan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler,(Borçlar Genel), 3. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2017.
- EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2013.
- ERLÜLE, Fulya: Türk Borçlar Kanununa Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2015.
- GENÇ ARIDEMİR, Arzu: Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2008.
- GÖKCAN, Hasan Tahsin: Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- GÜL, İbrahim: "Zararın Birliği İlkesi ve Sonuçları", TBB Dergisi,(140), 2019, s. 221-238.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Türk İsviçre Borçlar Hukukunda İbra Sözleşmesi, Vedat Yayıncılık, İstanbul 2015.
- GÜNAY, Cevdet İlhan: İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2020.
- GÜNEREN, Ali: İş Kazası ve Meslek Hastalığından Kaynaklanan Maddi ve Manevi Tazminat Davaları, 1. Baskı, Adalet Yayınevi,

- Ankara 2010.
- GÜZEL, Ali/OKUR, Ali Rıza/CANIKLİOĞLU, Nurşen: Sosyal Güvenlik Hukuku, 19. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021.
- HATEMİ, Hüseyin/GÖKYAYLA, Emre: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2021.
- HUKUKİ YAKLAŞIM: "Hukukta Malvarlığı Kavramı", <https://www.hukukiyaklasim.com/makaleler/hukukta-malvarligi-kavrami-kapsami/>, (Erişim: 21.01.2024).
- Jİ, Hailong: Haftungsfragen im freien Dienstvertrag, Creative Commons License, erschienen in der Reihe der Universitätsdrucke im Universitätsverlag Göttingen, 2007.
- KARA, Doğan: İsviçre Türk hukuk Sisteminde Ayrıptan Sorumluluk Çerçevesinde Doğrudan ve Dolaylı Zarar Ayrımı, GÜHFD,(1), s. 483-530.
- KARAKAŞ, İsa: Sgk Meslek Hastalığı Uygulamaları ve Meslek Hastalığı Davaları, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2011.
- KAYACAN, Altan: İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının İş Hukuku Bakımından Sonuçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2021.
- KAYNAK, Zeki: Sosyal Sigorta ve Uygulaması, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.
- KESKİN, A. Dilşad: Manevi Tazminat, Yetkin Yayınları, Ankara 2016.
- KILIÇOĞLU, Mustafa: Tazminat Hukuku, 3. Baskı, Leğal Yayıncılık, İstanbul 2010.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, Turhan Kitapevi, Ankara 2015.
- KILIÇOĞLU, Kumru: Yansıma Yoluyla Zarar, (Yansıma Zarar), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2011.
- KILIÇOĞLU, Mustafa: "Cismani Zarar ve Ölüm Hallerinde Manevi Zarar ve Manevi Tazminat", (Cismani Zarar), Kamu-İş, 7(3), 2004, s. 1-33.
- KILIÇOĞLU, Mustafa: Destekten Yoksun Kalma Tazminatı (Destek) 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2014.
- KOÇOĞLU, Sefa: "İş Kazası ve Meslek Hastalıkları Sonucu Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Şartları", Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (19) 2017, s. 189-206.
- KORKUSUZ Mustafa Halit: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda Düzenlenen Hizmet Sözleşmesinin Sona Ermesinin Sonuçları ve 4857 sayılı İş Kanununa Tabi İşçilere Etkisi, 3. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- KORKMAZ, Fahrettin, ALP/Nihat Seyhun: Bireysel İş Hukuku, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- KURT, Resul: Herkes İçin İş Sağlığı ve Güvenliği Rehberi, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2015.
- KURT, Resul/KOÇ, Muzaffer: İş Sözleşmelerinin Sona Ermesi, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.
- MOLLAMAHMUTOĞLU, Hamdi/ASTARLI, Muhittin/BAYSAL, Ulaş: Baysal, İş Hukuku, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2014.
- NARTER, Sami: Destekten Yoksun Kalma Tazminatı ve Davaları (Destekten Yoksun Kalma), 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.
- NARTER, Sami: Meslek Hastalığında Sorumluluklar ve Sigortasız Çalışanın Meslek Hastalığına Tutulması, (Meslek Hastalığında Sorumluluk), Karatahta/İş Yazıları Dergisi, (2), 2015, s. 19-43.
- NARTER, Sami: Çalışanlar İçin Tazminatlar, (Çalışanlar İçin Tazminatlar), 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.
- NARTER, Sami: İş Kazası ve Meslek Hastalığında Hukuki ve Cezai Sorumluluk, (Hukuki ve Cezai Sorumluluk), 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.
- NOMER, Haluk N: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2017.
- OĞUZMAN, Kemal/ÖZ, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016.
- ÖZCAN, Durmuş/OCAK, Uğur: Öğreti ve Uygulamada İbra Sözleşmesi (İbraname), 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- ÖZCAN, Durmuş: Uygulamalı İş Davaları, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- ÖZKAN, Halid: İş Kazalarından Doğan Ceza Sorumluluğunda Kusur Tespiti, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XX(1), 2016, s. 511-572.
- REİSOĞLU, Seza: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2013.
- SERATLI, Gaye Burcu: İş Kazasından Doğan Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003.
- SÜMER, Haluk Hadi: İş Hukuku, 27. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024.
- SÜZEK, Sarper: İş Hukuku, 24. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2024.
- ŞAHİN, Ayşenur: Vücut Bütünlüğünün İhlalinden Doğan Zarar ve Tazmini, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, XV (2), 2021, s. 123-156.
- ŞEN, Ömer: Zarar Kavramı ve Maddi Tazminat Hesabı, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.
- TANRIVER, Süha: "Bedensel Bütünlüğün İhlalinden Kaynaklanan Zararların Tazmini Bağlamında Belirsiz Alacak Davası", Uçakhan Güleç, Sema/Basa, Necdet (ed.), Bedensel Zararların Tazmini Uluslararası Kongre Cilt II, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2016.
- TOKER, Aylin: Haksız Fiilin ve Haksız Fiilden Doğan Maddi Tazminatın Unsurları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2017.
- TOPUZ, Murat: Maddi Zarar ve Bu Zararın Belirlenmesi, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.
- TUĞ. LEVENT, Gaye: "Türk Borçlar Hukukunda Manevi Yansıma Zararı Ve Giderimi", Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi. 5(1), s. 83-97.
- TUNCAY, A. Can/ EKMEKÇİ, Ömer: Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 22. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2023.
- YAVUZ, Cevdet: "Türk Borçlar Kanunu Tasarısına Göre Kusursuz Sorumluluk Halleri ve İlkeleri", MÜHFHAD, Roma Hukukundan Modern Hukuka Sorumluluk Sempozyumu Özel Sayısı, 14(4), 2008, s. 29-61.
- YAVUZ, Nihat: Türk Borçlar Kanunu Şerhi C. 2 (Borçlar Şerh), 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.
- YILDIRIM, Abdülkerim: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024.
- YILMAZ, Halil: İş Kazasından Kaynaklanan Tazminat Alacaklarında İbra 2, Çimento İş veren, Ankara 2010.
- YURDUSEVEN, Şeyma: Borçlar Hukukunda İbra, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013.
- YÜREKLİ Sabahattin: Türk Borçlar Kanununa Göre Hizmet Sözleşmesinin Sona Ermesi, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.

Yazar Beyanı | Author's Declaration

Mali Destek | Financial Support: Yazar Atanur KARAAHMETOĞLU, bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır. | Atanur KARAAHMETOĞLU, who is the author has not received any financial support for the research, authorship, or publication of this study.

Yazarların Katkıları | Authors's Contributions: Bu makale yazar tarafından tek başına hazırlanmıştır. | This article was prepared by the author alone.

Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı | The Declaration of Conflict of Interest/Common Interest: Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir. | No conflict of interest or common interest has been declared by the author.

Etik Kurul Onayı Beyanı | The Declaration of Ethics Committee Approval: Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur. | The study doesn't need any ethics committee approval or any special permission.

Araştırma ve Yayın Etiği Bildirgesi | The Declaration of Research and Publication Ethics: Yazar, makalenin tüm süreçlerinde İnÜHFD'nin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığını, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde İnÜHFD'nin ve editör kurulunun hiçbir sorumluluğunun olmadığını ve bu çalışmanın İnÜHFD'den başka hiçbir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan etmektedir.

| The author declares that he/she complies with the scientific, ethical, and quotation rules of İnULR in all processes of the paper and that he/she does not make any falsification of the data collected. In addition, he/she declares that İnönü University Law Review and its editorial board have no responsibility for any ethical violations that may be encountered, and that this study has not been evaluated or published in any academic publication environment other than İnönü University Law Review.